EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Reedel, 5. novembril 1971

Nr. 88 (3673) 13. aastakäik

Kremli mees Kanadas: Kossögini "auks" läbiotsimisi ja VAHISTAMISI

TORONTO (EPL) — Kossögini lahkumine Kanadast, kus ta viimati peatus Torontos ,jättis järele segased tunded. Samal ajal kui vene diktatuuri esindaja istus pidulikul lõunasöögil ja talle aplodeerisid töösturid-kapitalistid, nõudsid väljas demonstrandid, kellede arv ulatus 10.000-le, vabadust ikestatud rahvastele — nende hulgas ka eestlased. Kanada politsei teostas Kossögini tulekuga Torontos põgenikrahvaste hulgas vahistamisi ja läbiotsimisi. Arreteeritute hulgas oli ka eestlane Eerik Heine, kuna teise eestlase, Voldemar Tominga kodust konfiskeeriti relvi ja pussid. Neist Heinet süüdistatakse vene konsulaadi akende purustamises Ottawas 16. oktoobril.

Heine viidi kodunt ära ajal, mil ta abikaasa ei olnud kodus. Talle oli võimaldatud maha jätta vastav kiri.

Eerik Heinet süüdistatakse vene konsulaadi akende purustamises.

Läbiotsimist ei toimetatud. Heine viidi Ottawasse, kus ta järgmisel päeval seati kohtu ette, kes ta vabastas ilma kautsjonita. Teda esindas üks Ottawa advokaat.

Kanada politsei on, nagu teatavaks sai, jälginud Eerik Heinet juba mõnda aega. Politsei esindajad käisid enne Kossögini tulekut ka eesti organisatsioonide juhtide juures uurimas, millised on eestlaste kavatsused seoses Kossögini tulekuga Torontosse.

Päev enne teostas politsei läbiotsimise samaaegselt 40 mehelises koosseisus kokku 20 majas, kusjuures kõikjal korjati ära püssid, püstolid ja noad, kuigi need olid omandatud legaalselt. Eestlase Voldemar Tominga korterist viidi ära seinadekoratsiooniks kasutatud vanad püssitäägid, kiikri, 2 vint- ja 1 õhupüssi, kahurikuulikestad (dekoratsioon) jne. Mingit süüdistust ei tõstetud,kuna kõiki esemeid saab vabalt osta kauplustest. Agaruses viidi kaasa ka

Järg. lhk. 2

Meeleavaldus vene saadiku vastu Örebros

ÖREBRO (EPL) — N. Vene suursaadik Mihhail Jakovlev, kes Örebrosse saabus avama näitust "Armeenia kohtab Rootsit", pidi seal üle elama kolm demonstratsiooni täiesti erinevatest ringkondadest.

Läänimuuseumi ees demonstreerisid ühelt poolt sadakond kristlikku noort, kes juba varem päeval olid marssinud rongkäigus läbi linna,nõudes kristlike koguduste tagakiusamise lõpetamist raudeesriide taga.Kristlikud noored nõudsid Jakovlevilt Moskva nelipühipastori G. Krutskovi vangistusest vabastamist. Nad püüdsid vastavat resolutsiooni muuseumis saadikule üle anda.

Teiselt poolt demonstreerisid vene suursaadiku vastu moderaatse koonduserakonna noored, kes esinesid ühtlasi SMOG-i, aktsioonigruppi, kes võitleb inimõiguste eest. N. Liidus, juhtides maailma tähelepanu faktile, et praegu on vene kontsentratsioonilaagrites 125 tuhat poliitvangi — osa nendest on isoleeritud vaimuhaiglatesse.

Kolmas demonstratsioon tuli punaselt poolelt — n.n. FNL-grupi esindajad olid välja tulnud protesteerima N .Liidu poliitika vastu Kambodzhas. Nagu selgus könekoorist,annab N. Liit relvi ka Kambodzha rahvuslikule Lon Nol-i valitsusele, kes püüab maalt välja lüüa vietkongi gruppe. "Lõpetage relvaabi Lon Nolile", seisis plakatil. Jäi mulje, et demonstrandid kuulusid maoistide hulka.

Eesti võitis Rootsit

Riias toimunud korvpalliturniiril oli üllatuseks Rootsi meeskonna erakordselt tubli vastupanu okup. Eesti meeskonnale, kes võitis selle lisaajal 106:96 (poolaeg Rootsile 40-43, täisaeg 89-89).

Matsh algusest peale ühtlaselt tasavägine. Alles teisel poolajal hakkas rundma andma eestlaste parem mäng ja kord olid nad ees 68-63, kuid neli minutit enne lõppu tasandasid rootslased vahe 79:80-le ja minut enne lõppu asusid koguni juhtima 89-87. Draama oli haripunktil, kui eestlased kviteerisid ja rootslased võtsid time outi pool minütit enne lõppu. Pärast time-outi jõudsidki rootslased Eesti korvi alla, kuid vise ebaõnnestus ja täisaja tulemus jäi viiki. Lisamängus oli asi tasavägine kuni 95:95, kuid siis olid nad niivõrd väsinud, et nad ei suutnud enam takistada eestlaste võitu.

Turniirist võtsid osa veel lätlased ja soomlased.

Noorte parlament koguneb

Eesti Skautliku Noortemaleva aastakoosolek teostub Göteborgis laupäeval, 6. nov. ja pühapäeval, 7. nov. Käesolev AK on järjekorras kahekümne viies, seega juubeli-AK.

Kogunemine algab kell 8.00 KFUM ruumides, Parkgatan 11,kus korraldajad serveerivad osavõtjaile hommikukohvi kehakinnitusega.

Pidulik avaaktus toimub samas kl. 10.00 Seejärele jätkuvad töökoosolekud vastavalt varem teatatud päevakorrale

Osavõtjaid on registreerunud üllatavalt arvukalt ja loota võib, et käesoleva aasta AK saab kujunema sisukaks ja töörikkaks.

Meeleavaldus Stockholmis: Pögenikud meenutavad rootslastele, et vägivald on lähedal

Stockholmis toimus reede õhtul meeleavaldus ja rongkäik törvikutega, et meelde tuletada ikestatud rahvaid tabanud saatust ja diktatuuride vägivalda. 500 inimest liikusid törvikutega Kungsträdgårdenist üle Sergeltorgeti, Drottning- ja Kungsgatani Sveavägenile, kus Eksiilide Koostöökomitee oli ABF ruumides korraldanud suure rahvakoosoleku ,kus kõnelejate hulgas oli tervelt 3 riigipäevaliiget.

Meeleavaldajate hulgas oli rohkesti eksiilrahvuste liikmeid kõigist vanuseklassidest — samuti paljude uhkelt tuules lehvivate rahvusliippude all, milliste hulgas ei puudunud ka sinimustvalged värvid.

Eestlasi oli tähelepandavalt rohkesti, ka vanemaid aastakäike, kes ilmselt hindasid noorte korraldajate tarmukat algatust.

Demonstratsioonidega harjunud linnas äratas ikestatute meeleavaldus erilist tähelepanu just selle tõttu, et kogu kaasamarssijaskond olid aetud habemetega tavalised viisakad inimesed ja siis olid kõik plakatid oma sisult "tagurpidi" — seekord olid need suunatud mitte mõne kauge, vaid õige lähedase diktatuuri ja agressori, N. Liidu vastu.

ABF hoone suures saalis tervitas kogenenuid koostöökomitee nimel fil. stud. Toomas Jürisoo, kellc ettepanekul mälestati Birger Nermani, meest, kes kindlasti oleks kaasa marssinud, kui teda surm eksiilide võitlusest poleks ära viinud.

Sellele järgnes riigipäevaliige **David Wirmark** (fp), kes avaldas kahetsust, et siin maal kaotatakse huvi vapustavate sündmuste ees, mis on kõigil meeles, kuid milliste suhtes

Järg. lhk. 2.

Rahvuslinud, plakatid ja tõsised inimesed reedeõhtusel törvikrongkäigul läbi Stockholmi. (EPL-foto Leepper)

EPL *5. novembril 1971*

ERAKOOLID

Erakoolide olemasolu on Rootsis sattunud ohutsooni, kuna valitsus-erakonna koolipoliitika sihib erakoolide kaotamisele, et sellega õpilaste üldist taset nivelleerida. Nivelleerida madalamaks, sest kogu pedagoogiline ekspertiis on juhtinud tähelepanu erakoolide õpetamistaseme eelistele üldiste koolide ees. Kui paljudes reformides on põhjuseks majandusküsimused, siis selles küsimuses ollakse valmis ühiskonnale võtma suuremat koormat, sest erakoolid. kus lapsevanemad maksavad õppemaksu, on omavalitsustele ja riigile tulnud odavamad, kui tavalised omavalitsuskoolid. Rahapuuduses olevale Stockholmile, kes esimesena kavatseb erakoolide sulgemist, toob näiteks reform kaasa kulude tõusu 5 miljoni krooni võrra. Reformeerijate eesmärk on, nagu nad ise väidluses rõhutavad, ideeline:

"Eelis soodsamaks õppemiljööks ei tohi olla reserveeritud ainult sellistele gruppidele, kes seda soovivad ja on valmis muretsema sellist eelist majandusliku koormuse endale võtmisega"

Muidugi oleks kujutletav, et need eelised tehakse kättesaadavaks soovijatele lihtsalt sellega, et omavalitsus tõstaks erakoolide toetust lihtsalt õppemaksu võrra, milliega lapsevanema maksuvõime küsimus kõrvaldataks. Kuid reformeerijad sellega ei lepi — nende arvates ei tohi lapsevanematel olla ühiskonnas mingit valikuvõimalust. Kui õpilastel peaks vaja olema "rahulikumat õppemiljööd", siis ainult nendele õpilastele, keda ühiskond erstitunnistustega välja valib...

Televisiooni väidluses erakoolide küsimuses esines südilt erakoolide kaitsjana Annemarie Bratt, eestlastele hästi tuntud Teisipäevaklubi esimees ja Balti Komitee liige, kes elukutselt on keeleõpetaja ja lapsevanemana on oma lapsed paigutanud erakooli. Ta juhtis tähelepanu sellele, et vähemalt praegu on üldises koolis teadmiste tase märksa halvem kui erakoolis — gümnaasiumi tema juurde tulevatel õpilastel on isegi emakeele kirjutamisega raskusi. Nii on erakoolide likvideerimine kaudselt võimaluse äralõikamine nendele vanematele, kes oma ambitsioonis püüavad lastele anda soodsamaid õppimisvõimalusi ja seda kasvõi isiklike ohverdamistega. Küsimuses on muidugi, kuivõrd nende võimaluste äravõtmine on demokraatlik, kuigi seda tehakse "ühevõrdsustamise" sildi all. Õiges, vabas demokraatlikus ühiskonnas peavad teed vabad olema kodanike soovidele ka hariduse osas — vastupidist oleme kogenud valusalt ainult ida kommunistlike rezhiimide juures.

Erakoolide sallimise suhtes on siiski olemas teatud mõistmine rahvuslike ja usuliste vähemuste osas, kus on, peamiselt tänu eesti ja juudi koolide olemasolule, asutud Euroopa ja UNO inimõiguste deklaratsiooni seisukohtadele, millised peavad loomulikuks sellistele gruppidele oma kooli võimaldamist.Sellise spetsiaalkooli na tõenäoliselt ka eluõigus ka prantsuse koolile, kuigi see ei tööta prantsuse õpilastega ja ennast Saksa riigi abiga isemajandavale saksa koolile. "Sulgemisotsus" tegelikult on ju ainult omavalitsuse ja riikliku toetuse äravõtmine, mis automaatselt loob erakoolidele majanduslikult võimatu olukorra.

Erakoolide vaidluse selles osas, mis rõhutab erakooli pedagoogilist ülesloetust, on eestlastel põhjust rõõmu tunda, et eestlaste oma erakool edasi elab. Loomulikult peaksid kõik eesti lapsevanemad oma lapsed sinna juhtima, et tugevdada seda kättevõidetud eluõigust.

KLA

VÄLISKOMMENTAAR

TEEL EUROOPASSE

Inglise parlamendi alamkoda hääletas rõhuva enamusega — 365 poolt ja 244 vastu — Inglismaa ühinemise heaks Euroopa ühisturu EEC-ga. 121 hääleline enamus osutus palju suuremaks kui üldiselt julgeti loota. Tulemus tähendas ühest küljest triumfi konservatiivsele valitsusjuhile Heathile, teisest aga tagasilööki tööerakondlikule opositsioonijuhile Wilsonile. Tagasilöök viimasele tähendas ühtlasi demonstratsiooni tema vastu, kuna nii paljud tööerakonnast talitasid oma isikliku arvamise kohaselt ja toetasid niiviisi valitsust, hoolimata erakondlikust kohustusest hääletada valitsuse ettepaneku vastu.

Et areng kujunes niisuguseks, selles on suurel määral süüdi tööerakonna juht Harold Wilson ise. On juteada, et viimati valitsuse eesotsas seistes võttis Wilson ühinemise EEC-ga aktiivselt üles. Tema esindaja vastavatel läbirääkimistel, minister George Thomson, seletab tänaseni, et tingimused ühinemiseks, nagu need on saavutanud praeguse Heathi valitsus, on täielikult niisama head kui neid võis välja kaubelda Wilsoni tööerakondliku valitsuse ajal. Seepärast on ka mõistetav, kui paljud tööerakondlased parteijuhi asetäitja Roy Jenkinsiga eesotsas on jäänud arvamise juurde, et inglise ühinemine EEC-ga on antud olukorras täiesti õigustatud, kuna tingimustes pole vahet.

Inglise tee Euroopasse avanes praktiliselt tänavu mais, kui peaminister Heath ja president Pompidou kohtamisel Pariisis jõudsid otsuseni, et "Euroopa ühisuse laiendamine ja süvendamine" on mõlemate maade huvides. Tänavu juuli algul avaldas Heathi valitsus oma Valgeraamatu tingimustega ühinemiseks EEC-ga. Ühes sellega puhkesid vaidlused poolt ja vastu, mis nüüd said lõpu terve nädala kestnud poleemikaga alamkojas ja sellele järgnenud suure hääletusvõiduga valitsuse ettepaneku kasuks. Nagu arvudest nähtub, käis sellega kaasas opositsioonilise tööerakonna killustamine kahte leeri. Kas ja kuidas erakonnajuht Wilson sellest hädast üle saab, on raske ette näha, sest lõhe on väga suur.

Inglise lahkhelid ei piirdu ainult tööerakonnaga, vaid esinevad ka mujal, hõlmates laiu ringkondi. Eranditult pole ka akadeemilised asjatundjad, kes on jagunenud kahte ühesuurusesse leeri. Argumendid Inglismaa ühinemise poolt ja vastu EEC-ga on põhjalikult läbi tuulatud. Ühed arvavad, et ühinemise tagajärjed kujunevad rasketeks, teised aga väidavad vastupidi, et olukord muutub ainult paremaks. Teatud üksmeel näib aga laiades ringkondades hakkama kasvama selles mõttes, et lähemas perspektiivis on Inglismaal ühinemise korral EEC-ga küll ooda-ta raskusi, kuid kaugemas perspektiivis on tal rohkem võita kui kaotada. Seepärast võib arvata, et tööerakonna vastuseis ühinemisele tähendab ajamärki, kus mööduandvaks on ligemale ühe miljonini tõusnud töötu töölise arv. Säärane nähe puudus siis, kui Wilson valitsusjuhina taotles ühinemist EEC-ga. Ajamärgid ise on aga mööduminevad ja see kehtib tõenäolikult ka antud juhul.

Eelöeldut kokku võttes võib tunduda, et inglise parlamendi alamkoja ajalooline otsus Inglismaa ühendamiseks Euroopa Ühisturuga langetati killunenud valiku arvamise taustal. Kuid otsusel on sisuliselt kaks aspekti — mitte ainult majanduslik, vaid ka poliitiline. See tähendab, et Inglismaa teeb loomuliku, ajaloost tingitud järelduse Briti maailmariigi lagunemisel loodud aseaine "Commonwealth" tähtsuse pidevast vähenemisest ja Euroopa kontinendi rolli samaaegsest suurenemisest. Olud kujunesid aga niiviisi, et tee avajaks Euroopasse sai Inglismaa vanameelne, mitte eelmine tööerakondlik valitsus. Tõenäolikult saab kõigile inglastele ajajooksul selgeks, et alamkoja poolt tehtud otsus on kaugemas perspektiivis mitte ainult õige, vaid ka paratamatu. Vaevalt jäävad erandiks needki tööerakondlased, kes mitmesugustel põhjustel on viimati veel püüdnud sulgeda Inglise teed Euroopasse. EEC-komisjoni esimees Malfatti hindas alamkoja otsust kui ajaloolist suursündmust, mis tuleb kasuks mitte ainult Inglismaalevaid ka EEC-le kui Euroopa ühendajale.

A.K.

Kossögin

Algus lk. 1

üks vana väike puss ja autos leidunud töönuga. Haarangul vahistati kaks kanadalast, kes kuuluvad kommunismivastasesse Edmund Burke ühingusse. Neist ühe juures konfiskeeriti koerakett, pesapallinui ja väikekaliibribriline püss

Ametivõimud juute ei julgenud puudutada — nende organisatsiooni esindaja kinnitas, et juutide juures politsei läbiotsimisi ei teostanud.

Politsei esindaja seletas hiljem, et haarang toimus "profülaktilise vahendina" ega polnud sunnatud mingi vandenõu vastu. Politsei tähelepanu olevat sunnatud põgenikele seletusega, et need "kavatsevad Kossöginit mõrvata". Ilmselt oli "profülaktiliste vahendite" **nõudjaks Kossöginit saatnud KGB.**

Politsei oli hankinud läbiotsimse-, konfiskeerimis- ja vahistamisload kohtult.

Nähtavasti olid ka põrsad ohtlikud (seda elas üle Stockholmis Hrushtshov), mispärast Edmund Burke ühingu keldrist kaasa viidi seal leidunud põrsakese. V. Toming jutustab, et politsei keelanud ja pojal, kes viibis väljasõidul Sudbyrys, koju pöördumise. Lerik Heine läheb kohtu alla 'k'uritahtliku lõhkumise" paragrahvi alusel (mis näeb ette kuni 5 a. vangistust), 10. detsembril. Heine väidab, et süüdistus on alusetu ning tal on tunnistaja, et ta viibis mujal sel ajal kaugel vene konsulaadist.

10.000-pealine demonstrantide kogu võttis Kossöginit vastu Ontario Teaduste Tsentrumi juures, kus toimus tööstu rite lõunasöök tema auks.

Väljas oli 1400 politseinikku kes moodustasid kolmekordse aheliku ümber hoone .Ratsapolitsei ründas korduvalt toorelt demonstrante ja vahistas 13 protesteerivat ukrainlast. Ratsanikud löid oma kummiruiadega inimesi, kes massi surve tõttu sattusid vastu politseiahelikku. Mitmed said vigastada, ühel jäi käsi hobusekabja alla.

Ukrainlaste juhid on nõudnud juurdluse korraldamist politsei põhjendamatu tooruse pärast.

Juudid demonstreerisid 24 tundi järjest hotelli ees, kuhu Kossögin oli paigutatud.

Massdemonstratsioonil olid eestlased oma lipu ja loosungite all, milles nõuti venelaste lahkumist ja Eesti vabastamist. Lauldi "Mats alati on tubli mees," "Meie merevood on vabad" jne. Lätlased olid ühe demonstrandi riitanud "vene karuks", kes ahelais hoiab rahvariideis neidude näol esindatud ikestatud rahvusi.

Meeleavaldus Stockholmis:
"Tulin vabadusse, kus TV meenutab idariike"

Algus lk. 1

protest nagu resigneerub. Ekstreemne pahempoole vaidlus varjutab sündmused meie otseses läheduses ja protestid, mis esinevad, on üheküIgsed ja ainult ühesuunalised. Unustatakse, et oleme kaotanud kontaktid demokraatliku vabadusega.

Kõneleja tsiteeris Herbert Tingsteni, kes on ütelnud, et kõige olulisem Euroopale on just demokraatlike vabaduste säilitamine, milliseid nii vähe esineb mujal maailmas. Ei saa olla häid ja halbu diktatuure, nagu mõnikord vahet tehakse, kõik diktatuurid on vabaduse lämmatajad ja seega ühevõrdsed. Meile on kõige suuremaks aardeks vabadus.

Wirmark meenutas N. Liidu sõjaministri Gretshko hiljutist külastust Rootsi ja märkis, et siin pigistati silmad kinni, et tegemist on Tshehhoslovakkia invasiooni teostajaga ja rezhiimi esindajaga, kes Solzhenitsõni takistab vastu võtmast Nobeli laureaadile kuuluvaid austusavaldusi.

Riigipäevaliige **Sture Korpås** (dp) meenutas esimesi kokkupuuteid baltlastega 1944/45, mil ta oli põgenikulaagri vanemaks. Tookordsetele vaprustavatele sündmustele ja põgenikevoolule järgnesid varsti Ungari, Poola ja Tshehhi sündmused ja uued põgenikevoolud. Köneleja leidis, et Euroopale on kõige olulisem säilitada ja kaitsta oma vabadust ja kultuuri.

Riigipäevaliige **Anders Wijkamn** (m) ütles, et tänapäeval paljud oportuunsetel põhjustel peavad targemaks mitte võidelda pahempoolse laine vastu. Siin tekib oht, et nad sellele ise alla jäävad. Rootsi rahva enamus mõtleb küll õieti, kuid ei väljenda ennast.

Seepärast on eriti oluline, et põgenike organisatsioonid annavad oma panuse ja julgevad vasakäärmusluse atakkidele vastamata välja tuua tõsiasja, et tõeline oht demokraatiale asub üsna lähedal.

Ungarlane pastor **Rezsö-Koltay** andis ülevaate Ungari ülestõusust (mille 15-ndal aastapäeval meeleavaldus toimus). Vaadeldes praegust Euroopat, konstateeris t, a et üha enam asub humanismi ja ideelisuse asemel efanatism, mis on vägivaldse kallakuga. Eeskujudeks on sealjuures N. Liit ja satelliidid, millistel aga pole tõelise sotsialismiga midagi tegemist. On traagiline, et nad ajavad noorsoo segadusse nendes küsimustes.

Eesti poolelt kõneles Rootsi Eestlaste Esinduse esimees Leo Karupää, kes märkis, et eestlased demonstreerivad nende ideallide eest, mida nad kõik kunnavad südames: armastus vabaduse, õigluse ja õiguse vastu. Nad ei talu, et üks vööras võim on võtnud nende kodumaalt vabaduse ja valitseb seal peremehena.

Eesti on 2000 aastat olnud bastioniks ida vastu lääne poolel ja selle asendi tõttu on ta palju kannatanud. Võörad valitsejad on tulnud ja läinud, suutmata siiski hävitada eestlasi Kui pärast 200-aastast vene iket Eesti lõpuks iseseisvus, siis osutus vabadus selleks heaks pinnaseks, mis kahe aastakümnega suutis maa kultuuris ja majanduses tagasi võita selle, mis oldi maha jäädud ikestuses. Kuid siis sõlmisid Hitler ja Stalin salapakti, mille tulemusena Baltikumi riigid kaotasid taas oma iseseisvuse vööras vägivallas.

Selle tulemusena on tuhanded baltlased ka Rootsis, kes mitte ainult ei ole lojaalsed sellele riigile, vaid ka kahekordselt kodanikena truud, kuigi nende organisatsioonid peavad oma kohuseks võidelda oma kodumaade eest.

Eestlased, lätlased ja leedulased Rootsis on kodanikud, kes praktiliselt on kogenud, kui hindamatu väärtusega on vabadus. Nad on elanud üle nõukogude imperialismi kogu tema ulatuses. Need elamused on teinud 120 miljonit ikestatut kindlateks vabadusidee kandjateks, kes vastavad vene rõhujaid kui oma vaenlasi.

Tshehhi põgenik **Oldrich Dousa** sõnavõtt jääb meelde enim tema kiiduavaldusi toonud lause:

"Meie tshehhid põgenesime siia Rootsi, et elada vabaduses ja demokraatias. Kui keerame aga pea-le televisiooni, siis jääb mulje, nagu viibiksime siiski veel kommunistlikus diktatuuris. Kui peaminister Aafrikas Viktooria jugade ees deklareeris, et siit algab maa, kus ei ole vabadust, siis võiks ta samahästi Kalmaris, Balti mere ees deklareerida sedasama.

Lõpusõna ütles ungarlane Alexander Bedö, kelle ettepanekul võeti vastu apell: rohkem valvsust vabaduse ja demokraatia kaitsel!

Meeleavalduse plakatitel nõuti vabadust Baltikumile, naelutati kinni, et kommunism on muutunud punaseks fashismiks, juhiti tähelepanu inim- ja kodanikeõiguste puudumisele idariikides, kus tekkinud on uuskolonialism suures imperialistlikus formaadis, nõuti vabadust Ungarile, Tshehhoslovakkiale j.t. satelliitriikidele jne.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaaaress: Box 667
161 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

AMEERIKAT häirib HIINA sisepoliitiline ebakindlus

WASHINGTON (EPL) — Seoses president Nixoni kavatsetava reisiga Pekingisse ja tema nõuniku nüüdse teise ettevalmistava reisiga sinnasamasse, on USA ajakirjandus lähemalt vaatlema hakanud punase Hiina sisseelu. Loodetakse, et Kissinger sai selgitada, mis õieti on praegu Hiinas lahti — kuuldused on viimasel ajal olnud tugevad, et seal on käimas sisemine võimuvõitlus. USA ajakirjandus spekuleerib ühtlasi selle ümber, milliseks võiks kujuneda kommunistliku Hiina roll edaspidi. Allpool lühike kokkuvõte nendest vaatlustest.

Hiinas ringi reisinud ameerlikide esindajate hinnangute põhjal võib oletada, et Hiina on ikka veel vaene — vaene isegi Aasia standardi kohaselt. Kuigi kommunistlik juhtkond on teinud tööstuse ülesehitamiseks suuri pingutusi, et saa Hiinast kui tööstusriigist kõnelda enne 1980. aastat. Mõningatel aladel on siiski saavutatud märkimisväärseid edusamme, kuna hiinlased on näiteks produtseerinud oma aatompommid, ehitanud oma sõjalennukid ja saatnud ühe satelliidi maakera orbiiti.

Samal ajal on nad suutnud varustada ka rahvast toiduainetega ja rõivastega, mis ei ole küll rikkalik ja mitmekesine, kuid võimaldab rahuldada kõige elementaarsemad nõudmised.

Hiljuti Hiinast tagasi saabunud vaatlejad kinnitavad, et Peking on pannud suurt rõhku raudteevõrgu laiendamisele ning üks uus raudteeliin teise järele ühendab maa kaugemad piirkonnad suuremate keskustega. Raudteevõrk Hiinas on pärast Teist maailmasõda laienenud 40 000 km kuid sealjuures torkab isegi 80 000 km, lusel silma, et raudteeliiklusele on suureks takistuseks vagunite ja vedurite vähesus.

Raudtee ääres kerkivad suurematesse asulates vabrikud, mis varustatakse peamiselt Hiinas valminud masinatega, kuna hiinlastel puuduvad suuremad summad välisriikidest masinate ostmiseks.

Paljud neist masinatest on kopeeritud läänerilkide masinate järele, kuid paljud on ka ümberkonstrueeritud ning kohandatud kohalikkudele oludele.

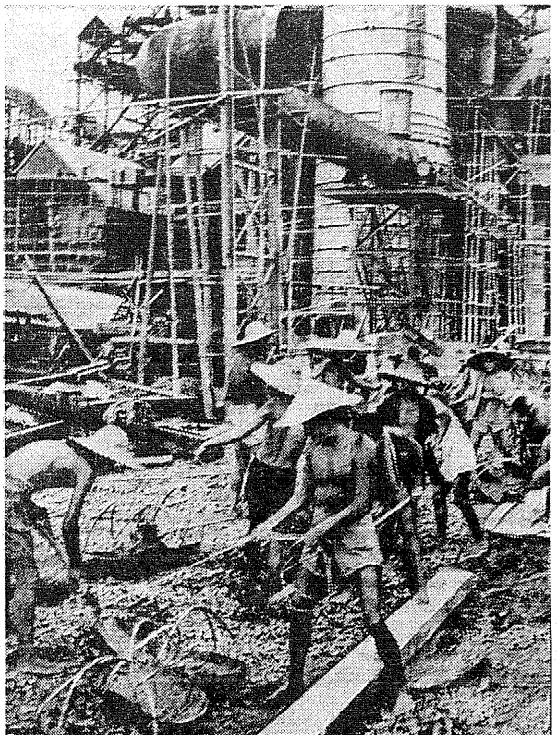
Kuigi praegune valitsus paneb erilist rõhku söjatööstusele, on viimasel ajal siiski üsna rohkesti müügil näha selliseid esemeid nagu käekellad, transistor raadioaparaadid, õmblusmasinad ja loomulikult — jalgrattad.

Mõned Hiina olude tundjad väidavad, et jalgrataste arv on Hiinas viimase kümne aasta jooksul kasvanud kümnekordseks — 5 miljonilt 50 miljonile.

Pekingist antud ametlike andmete kohaselt ulatuvad palgad tööstustes keskmiselt 270 dollarile aastas, mis tähandab 50 protsendilist tõusu viimase 19 aasta jooksul. Kommunistlikud võimud kinnitavad, et madalaid palku kompenseerivad madalad korteriüürid, esmajärguliste tarbekaupade odavamad hinnad ja maksuvaba sissetulek. Nii kalkuleeritakse, et hiina perekond maksab linnas keskmiselt üüri vee ja elektri eest kuus 4—5 protsenti oma sissetulekust. Lisaks sellele on töölistele ette nähtud tasuta arstiabi ning sotsiaalseid toetusi.

Muudatused Hiinas torkavad eriti silma põllumajanduse piirkondades, kus vanad põlluharimise meetodid asendatakse järk-järgult uutega ning vanade ajast ja arust põllutööriistade asemel võetakse tarvitusele moodsad masinad.

Paljudes kohtades on suuremateesse maakeskustesse rajatud oma väikesed põllutööriistade ning puu- ja juurvilja konserveerimise tööstused.

Punases Hiinas seguneb primitiivne tööviis moodsate tööstustega.

Tööstuse detsentraliseerimine on viletsa teedevõrgu ja hõreda raudteevõrgu tõttu hädavajalik ning lisaks sellele on see ka väga oluline võimaliku sõja korral, kuna iseseisvad majandusliikud üksused on võimelised pidama edukamalt kaitsesõda, kui suurematele keskustele alluvad ja neist olenevad piirkonnad.

Keegi ei tea täpselt kui palju Hiinas on preagu elanikke. Viimase ametliku rahvaloenduse ajal 1953. aastal loendati Hiinas 583 miljonit elanikku. Kommunistliku partei keskkomitee andis 1966. aastal välja erilise komünikee, mitles kinnitati, et Hiina elanike arv ulatub 700 miljonile.

Lütunud Rahvaste Organisatsi oonis kalkuleerit 1970. aastal, et Hiinas on 760 miljonit inimest ning et elanike arv kasvab seal 18 miljoni inimese võrra aastas.

Lääne-Saksamaa ekspert Hiina küsimustes Klaus Mehnert väidab, et kui Hiina korraldaks praegu rahvaloenduse, siis selguks paljudele üllatuseks, et Hiina rahvaarv on palju väiksem kui seda arvestatakse. Valitsus ja kommunistlik partei on teinud viimasel ajal tugevasti propagandat sündide vähendamiseks ning valitsus on rajanud linnadesse ja küladesse kliinikud, kus tehakse aborte. Samuti lahutab valitsus oma korraldustega ja komandeerimistega sageli perekonnad ning mehel ja naisel pole mingisuguseid võimalusi laste kasvatamisele perekonna soetamisele mõtelda.

Hiina väliskaubandus on kasvanud aeglaselt viimaste aastate jooksul ning ulatub nüüd 4,2 miljardile dollarile aastas Ligemale 80 protsenti sellest kaubandusest toimub mittekommunistlikkude riikidega. Jättes kõrvale mõned suuremad nisuostud Kanadast, kulutavad hiinlased oma välisvaluuta põllumajandusmasinate moderniseerimiseks ja tööstustele uute masinate ostmiseks.

Mõned Hiina eksperdid, nende hulgas kanadalane Barry M. Richman, kes töötab profesoorina Kalifornia ülikooli juures, on arvamisel, et Hiina kujuneb alles siis maailma üheks suurjõuks, kui Hiina loobub oma maoistlikust-marsistlikust ideoloogiast ning arvestab elu praktiliste külgedega.

Maoistlik ideoloogia võib kogu Hiina viia taas raskete sisemiste majanduslikkude kriisideni, mis võivad kaasa tuua Hiina tööstuse juhtimise süsteemi kokkuvarisemise.

Ameerika Ühendriigid ongi praegu huvitatud, et Hiina sisekord püsiks võimalikult stabiilne, mis annaks võimaluse majanduslikuks ülesehitustööks. Müstilised teated Hiinast lasevad siiski oletada, et Hiina on viimaste nädalate jooksul löönud sisepoliitiliselt kõikuma ja keegi ei tea, mis seal on tegelikult juhtunud. Terve rida Hiina juhte on juba pikema aja kestel avalikkusest kadunud ning valitsus tühistas suure paraadi, millega on alati tähistatud kommunistide võimuletulekut Hiinas.

Kuna president Nixoni Hiinasse sõit on ukse ees, siis huvitab ameeriklasi, kas Hiina ajab oma jõududele vastavat mõõdukat poliitikat ja otsib teiste riikidega tõsist koostööd, või üritavad seal võimu haaramist radikaalsed jõud, kes kujutavad ette, et Hiinast on võimalik ülejõu kujundada revolutsioonilist suurjõudu, kellega kogu maailm peab arvestama.

Hiina praegusest sisepoliitilisest olukorrast oleneb president Nixoni edu või ebaedu Hiinas ning dr. Kissingeri ülesandeks on oma küsimiskäiguga koguda Hiina olukorra kohta Valgele Majale informatsiooni nii palju kui võimalik.

Ei ole enam põnev "Porr" tagasikäigul

Rootsi koos Taaniga on üks maid, kus pronograafialaine on olaud eriti tugev seaduslike tõkete kõrvaldamise tõttu. "Porr" on olnud juba mõnda aega otse obligatoorseks lisandiks filmidele, teatritükkidele jne., täites samal ajal ajalehekioskide aknaid. Kui TV hakkas mõne päeva eest näitama "porrivaba" vana populaarset Åsa-Nisse filmi, siis kaebas Filmiinstituudi juhataja Harry Schein Radionäimandenile, et sellist tühist filmi ei tohiks näidata. Åsa-Nisse autor esitas vaidluses TV ekraanil küsimuse, kas Scheini arvates kõik näidatavad pornograafiliste sugemetega "kunstilised" filmid on olulised?

Kas Åsa-Nisse tagasitulek ka Rootsis tähendab porri-huvi vähenemist, ei ole veel selge, kuid kõik teated jutustavad, et pornograafia ja nilbuse ajastu Euroopas ja Ameerika Ühendriikides hakkab lõppema, kuulutavad selle ala eksperdid oma ülevaadetes ja raportides. Kui kaks aastat tagasi vöis kõikjal märgata pornograafia populaarsuse suurt tõusu, siis on nüüd publiku huvi sedaliiki trütoodete, piltide, filmide ja "show'de" vastu hakanud langema, mille tulemusena paljud pornograafiaga kauplevad ärimehed on oma äride uksed juba sulgenud.

Mis on selle huvilanguse peamiseks põhjuseks? Keegi ei oska sellele'öiget vastust anda.

Kuigi ka politseivöimude surve annab siin teatavaid tulemusi, võib siiski oletada, et pornograafia allakäigu peamiseks põhjustajaks on huvi langus kõigi sellelaadilise materjali vastu.

Lühidalt: asi on moest maha käinud.

Pornograafia ning igasuguste kahtlaste filmide ja show'de allakäik ilmneb eriti Inglismaal, kus avalik arvamine on tõhusalt välja astunud nilbuse piiramiseks ning vastavate seaduste rakendamiseks. Rahva hulgas tehtud ringküsimused kinnitavad, et elanikkonna enamus tunneb muret pornograafia halva mõju pärast noorsoole ning leiab, et kui inimesed vabatahtlikult ei suuda endid pidurdada, siis peab seda tegema valitsus seadustega.

Kui Pariis oli omal ajal tuntud lõbustuste ja erootiliste lavastustelinnana, siis ei oma ta nüüd kaugeltki enam sellist kuulsust.

Kuigi üle Euroopa tormav "erootiline invasioon" avaldas teatavat mõju ka Pariisile, on Prantsusmaa pealinn sellest nüüd täielikult kaitsenenud ning prantslased suhtuvad isegi vaenulikult kõikidesse sellistesse ärimeestesse, kes levitavad oma kahtlast kirjandust posti kaudu.

Politseivöimud on alustanud võitlust kõigi selliste äride vastu. Nes müüvad pornograafilisi trükitooteid, pilte ja filme. Üks Ühendriikidest saabunud n.n. "girlie" ajakiri pandi isegi nii suure maksu alla, et ta lõpetas Prantusmaal levitamise.

Tunduvalt on muutunud ka Hollandi hoiak pornograafia ja hipi-liikumise suhtes. Kui Amsterdam oli enne Euroopas hipide "pealinnaks" ning hollandlased vaatasid noortele hulkuritele läbi sõrmede, siis on viimasel ajal tunduvalt läbi löönud arvamine, et Holland vajab seaduse ja korra austamist. Lääne-Saksamaal on elanikkonna hulgas tekkinud jõuline liikumine pornograafia vastu võitlemiseks ja möjuvöimsate organisatsioonide survel on välismaalt importeeritud pornograafilisi lavapilte tunduvalt tsenseeritud.

Sotsialistide valitsus on pornograafia vastu võitlemisel võrdlemisi liberaalne, kuid inimesed on ise võtnud siin jämeda otsa enda kätte ning nagu selgub lähemal vaatlusel, on eriti noorus kaotanud huvi erootiliste trükitoodete ja muu sellelaadilise vastu.

Itaalias on pornograafia kaotanud oma uudsuse ning jätnud inimesed üksköikseiks. Alastioleku suhtes on rakendatud karmid korraldused ja isik, kes esineb avalikkuses alasti, võib saada kuni 5-aastase vanglakaristuse. Huvi langust pornograafia vastu on märgata ka Skandinaavia maades — Rootsis ja Taanis, kuigi mõlemad riigid on praegugi veel sellel alal maailmas juhtival positsioonil. Norra ja Soome pole suutnud pornograafia levitamisel kunagi Rootsi ja Taaniga võistelda ning seal ei ole see küsimus kunagi olnud suuremaks probleemiks.

Eksperdid kalkuleerivad siiski, et Taanis ja Rootsis ei ole lähemal ajal moraali probleemide käsitamisel oodata suuremaid muudatasi.

Ühisabi pakkide vahendus

Saadame riietusesemete ja toidupakke tolli ettemaksmisega. Laos riidekaubad ja toiduained olemas soodsaimate hindadega.
Omad pakid saata: Estniska Samhjälpen, Kvarngatan 3 B, 116 47 Stockholm. Tel. 08/42 35 53.

Büroo avatud kl. 10—18, laupäeviti kl. 10—12.

Nõudke hinnakirja! Kiirustage jõulupakkidega!

IRA LÖFVANDER&CO AB

Surbrunnsgatan 29
113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

Förmedling av licensierade postpaket till SSSR

TÄNK PÅ ATT SÄNDA EDRA JULPAKET I GOD TID

Möjlighet finnes att beställa våningar för mottagare bosatta i SSSR.

OBS! Endast på mottagarens permanenta vistelseort.

Närmare upplysningar per telefon.

Stockholmi naiskoor harjutamas Göteborgi-kontserdiks.

Stockholmi naiskoor laulab Göteborgis

"Ärge unustage laulu" — K. E. Sööti sõnad, E. Võrgu viisil — on kujunemas Stockholmi Eesti Naiskoori motoks. Nii lauldi esimese lauluna koori esimesel kontserdil möödunud kevadel Stockholmi kontserdihoone väikeses saalis ning sama sõnadega alustatakse ka esinemisel Göteborgis, laupäeval 13. novembril kell 17.00, KFUM-i ruumides Storgatan'il.

Stockholmi Eesti Naiskoor on noor koor — asutamisest 10.10.1969 — on möödunud kolm aastat, mis ühe koori ajaloos on lõpmata lühike aeg; rääkimaa veel ühenduses eesti koorilaulu traditsiooniga, mida thäistati 1969 aasta kevadel 100.a. juubeli laulupeoga nii meie ikestatud kodumaal kui ka vabas maailmas elavate kaasmaalaste poolt.

Tänu koori osavale ja energilisele dirigendile, proua Hilma Nerep-Mossin'ile, edeneb koori töö pidevalt. Kava on küllaltki laiaulatuslik ja mitmekesine võrreldes esimese aasta kavaga ja ka esinemisi on olnud mitmel pool. Muu hulgas on koor selle aja jooksul esinenud kirikukontsertidega Södertäljes ja Stockholmis, koos Stockholmi Eesti Meeskooriga Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel, Tartu Ülikooli aastapäevadel, Västerås Kesk-Rootsi eestlaste suvupäeval jne.

Göteborgis esineb Stockholmi eesti Naiskoor esimest korda, kusjuures solistidena esinevad koori liikmed: viiulikunstnik Sanda Umblia — Franz Schuberti Sonatin D-dur, Op. 137, nr 1, Allegro molto ja Andante, ja Jean Sibeliuse Romanss, Op. 78, nr. 2, ning duettidega sopran Helvi Klement ja alt Koidu Ventser, Peter Tschaikovsky Padaemandast ja Felix Mendelsohni Armulaul ja Sügise laul, Klaveril saadab soliste proua Hilma Nerep-Mossin ja koori proua Tiiu Anderson.

RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄÄLE eesti saated antakse iga päev kl. 16—16.30 ja 17.30—18 Rootsi aja järele lainepikkustel 13 m (21 740 kilohertsi), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saateis antavaile päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemade käsitlus eestikeelseis saateis järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saates usulisi meditatsioone, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaazhe — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmusist ja kultuurikroonikat, hõlmates väliseestlasi.

EESTI VABADUSE HÄÄLE saated Madridi raadio kaudu toimuvad iga päev ja kuuldavad Rootsi aja järgi kl. 19 lühilainel 32 m. Saadet korratakse järgmisel päeval kl. 8 lühilainel 30,7 m ja teist korda kl. 13.30 lühilainel

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30—18.45 lühilainel 25 m.

Mis juhtus NOVEMBRIS

4. Esimene automaatkassa patenteeriti 1879.

5. Richard Nixon valiti USA 37-daks presidendiks 1968.

6. Abraham Lincoln valiti USA presidendiks 1860.

7. Maria Curie, raadiumi avastaja, sündis 1867.

8. Pariisis avati Louvre kunstimuuseum 1793.

12. Esimene bensiinimootor võeti tarvitusele 1879.

15 Esimene kirjalik teade tubakasuitsetamisest 1492.

17. Suessi kanal avati ametlikult 1869.

20. Nürnbergi saksa sõjasüüdlaste kohus algas 1945.

21. Prantsuse kirjanik Jean Voltaire sündis 1694.

21. Thomas Edison valmistas "könemasina" (fonograafi) 1877.

22 President John F. Kennedy mõrvati 1963.

26. Vaimulik John Harvard (Harvardi Ülikooli asutaja) sündis 1607.

28. Esimene autovõidusõit maailmas Chicagost Waukegani 1895.

29. R.E Byrd esimesena lendas üle põhjanaba 1929

30. Samuel Clemens (Mark Twain) sündis 1835.

30. Winston Churchill sündis 1874.

Põhjalatütr.-Kalevipoeg juubeliaktus ja tore Aastakoosoleku pidu

Lipkonnad "Põhjala Tütred" ja "Kalevipoeg" on saanud selja taha jätta veerandsajalise tegevusperioodi. Oma 25-aastaseid sünnipäevi tähistavad lipkonnad juubeliaktusega laupäeval, 6. novembril. Aktus toimub Gamlestadeni Medborgarhuseti peosaalis algusega kl. 19.00. Aktusekõnelejaks on tuntud noortesõber, kirjanik ja toimetaja Arvi Moor.

Juubeliaktusele on külalistena oodatud kõik kaasmaalased Göteborgis ja ümbruskonnas, AK-st osavõtvad noortesaadikud üle Rootsimaa.

Pärast aktust toimub samas Aastakoosoleku pidu, ehk noortekongress tantsib. Tantsuks mängib populaarne orkester — Jüri Pannas ja Peeter Albo Lindomest. Rikkalik einelaud ja tombola väärtuslike võitudega on peokülaliste kasutuses.

Kõik ajamärgid näitavad ja kuulutavad ette, et laupäeval, 6. novembril toimub suurem eesti rahva kogunemine Gamlestadeni peosaalis,kus kohtuvad noored ja vanad nii koduinnast Göteborgist kui sõbrad ja tuttavad üle pika Rootsimaa .Ajaviidet ja peotuju pakuvad korraldajad kõigile — tulge ja elage kaasa eesti noorte suurkohtumisele!

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Pensionäride koosviibimine

Eskilstuna Eesti Pensionäride koosviibimine pärast pikemat suvevaheaega toimub laupäeval, 13. nov. algusega kl. 14 Moderata Samlingspartieti ruumes, Kungsg. 33. Koosviibimisest osa võtta soovijaid palub juhatus teatada hiljemalt 10. nov. õhtuks tel. 14 97 81 (Lulla) või 11 43 23 (Talu).Juhatus ütleb kõikidele liikmetele teretulemast sellele — niiöelda Mardiõhtu koosviibimisele.

LUND

Carmenit vaatama

Lundi eesti üliõpilaskond läheb reedel, 5. novembril vaatama Carmenit Malmö Stadsteatris. Järelistumine soovikohaselt.

STOCKHOLM

Tänuavaldus

Tänan südamest kõiki, kes mind nii arvukalt ja sudamlikult juubeli meeles pidasid — isikliku kontaktivõtmisega, kirjalikult, telegrammiga, kingitustega jne. — ja tähtpäeva nii meeldivaks kujundasid. Oli hea meel näha Eesti Majaga seotud organisatsioone ja inimesi viimast korda vanas Eesti Majas. Suur ja südamlik aitäh kõigile.

MAIMU LEESI

STOCKHOLM

Tennisklubi kella-viie-tee

Stockholmi Eesti Tennisklubi (SET) traditsiooniline kella-viie-tee koosviibimine toimub pühapäeval, 7.nov. kell 14.30 Ooperikeldri piduruumis Operaterrassen.

Tantsu vaheaegadel ettekanded ja tavakohane loterii. Peavõiduks AB Tennisspecialisteni poolt traditsiooniline tennisreket. Piletite eelmüük Eesti Kultuuri koondises ja juhatusliikmete käes.

W. Muld gümnaasiumi õpperektor

Eesti gümnaasiumi kuratoorium on valinud William Mulla eesti gümnaasiumikursuste ja täienduskeskkoolide õppeala rektoriks. Kavatsus on vastavat tegevust hakata väljaarendama.

Eesti Komitee koolitoimkond pikendas mag. phil Herman Rajamaa ülesandeid kooliinspektorina kuni 30. juunini 1972. Samuti pikendati noorteinstruktorite Richard Norvelli ja Anu Blunti teenistusvahekorda kuni 30. juunini 1972.

Koolitoimkond otsustas korraldada eelmiste aastate eeskujul kasvatuspäeva Stockholmis laupäeval, 8. jaanuaril koos Eesti Komitee jõulupuuga. Esmakordselt korraldatakse kasvatuspäev ka Göteborgis, kusjuures kaaskorraldajateks EK Göteborgi osakond ja teised sealsed organisatsioonid. Sobiva aja suhtes peavad Göteborgi-organisatsioonid kokku leppima.

Informatsiooni õpetajate kursusest Båstadis 12.—19. augustini andis koolitoimkonnale kursuse juhataja dr. J. Ungerson ja noortejuhtide kursustest Tuneesias, Gotlandil ja Gimos andis ülevaate noorteinstruktor R. Norvell, kes näitas ka filmi noortejuhtide kursustest ja noortetööst käesoleval aastal.

Eestlanna ja Tonga kuninganna

SYDNEY (EPL) — Reedel, 15. oktoobril peatusid Sydney Kingsford-Smith lennuväljal läbisõidul Singapore'ist Tongasse tema majesteet Tonga kuningas Tauga 'Ahau Tupou IV ja kuninganna Mataaha, veetes umbes poolteist tundi lennuväljal ootesaalis, mis määratud ainult kõige tähtsamaile reisijaile (VIP). Kuninglikku paari tuli tervitama lillede ja kingitustega Sydneys tegutseva Tonga-Austraalia Ühingu juhatuse esindus, kuhu kuulus ka pr. Silvia Salasoo.

Abielupaar Nony ja Silvia Salasoo on korduvalt veetnud oma puhkenädalaid Tonga saarel, kus omavad ka tonga-tüüpi suvemajakese, ja sealt pärinevad ka suhted tongalastega ja kuulumine Tonga-Austraalia Ühingu juhatusse. Kohtumisest lennujaamas jutustas pr. S. Salasoo meie lehe kaastöölisele järgmist:

"Peale ametlikku tseremoniaalset esitlemist kuningapaarile järgnes sellele üle tunni aja kestnud vestlus kuningannaga See toimus inglise keeles, mida kuninganna aktsendita valdas, sest tonga ülemkihi könekeel erineb tunduvalt sellest tonga keelest, mida mina olen õppinud. Meid oli kuus daami kuninganna ümber, neist kolm olid Sydneys õppivad või töötavad tongalased, kuid üllatavat kombel eelistas ta vestelda minuga, kuna ta oli just külastanud Indiat ja Singapore'i, kus ka mina möödunud aastal olin viibinud ja nii oli meil vahetada sellekohaseid reisimuljeid. Eriti oli kuninganna veel huvitatud auto-tüüpidest ja osa meie könelust toimus sellel teemal. Kuningas istus samas ruumis teisel diivanil ja võttis vastu ametisikuid.

Tongalased looduslastena on väga sõbralikud ja kenad inimesed. Nad on väga musikaalsed ja, nagu Tongal viibides kogesime, igal sobival juhul veedavad aega laulides ja mängides mõnel mänguriistal."

Leinateateid

Adelaides, Austraalias, suri 21. sept. Leida Kirss, sünd. 8.12.1918 Moskvas.

Canberras Austraalias, suri 4. sept. Maret Brandt, sünd. 11.1.1919 Rakveres.

Adelaides, Austraalias, suri 28.sept. Kaljo Viidling, sünd. 13.1.1923 Sangastes.

Melbourne'is, Austraalias, suri 28. sept. Leida Koort, sünd. 11.6.1920.

Adelaide'is, Austraalias suri 2. okt. Arno Peel, sünd. 29.8.1923 Viljandis.

Eestit külastades suri 11. sept. Herman Kiiple, Austraaliast, sünd. 21. juulil 1922 Eestis.

Võhmas, Eestis, suri 6. oktoobril Anna Jürisson, sünd. 9. septembril 1890 Heimthalis.

Bradfordis, Inglismaal suri 22. oktoobril Ludmilla Isaevs, sünd. 24.juunil 1908.

Haneys, Briti Kolumbias, Kanadas, suri 12. okt. Ellise Paesüld, sünd. 21. okt. 1897 Asuküla, Läänemaal.

Wiinipegis, Kanadas, suri 18. okt. Arnold Leetmaa, sünd. 20. jaan. 1904 Eestis.

Torontos suri 24. oktoobril Juhan Pärtel, sünd. 28. nov. 1904.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Mag.jur. Leonhard Vahter:

USA tõmbub tagasi maailma probleemidest - Vene huvi maailmavallutuseks püsib

Praegu elame üha kaootilisemaks muutuvas maailmas. Euroopa kultuuri ajaloos ei ole ühtegi niisugust ajajärku, kus niisuguse pinevusega kulgeks võitlus ülevõimu pärast maailmas, kus ennekuulmatult suured varandused piilatakse tuulde seniolematu tehnika saavutuste rakendamise teel meeletus relvastamise võistluses. Maailmasündmuste jälgitja võib panna tähele kaht ristlevat arengusuunda maailmas, mis mõlemad on rahutusttekitavad ja mis suuresti tumestavad maailma tuleviku perspektiivi. Nii näeme ühelpoolt N. Liidu ebatavalist kiiret sõjalise võimsuse tõusu, kuna selle vastu teisel pool on Ameerika kasvavalt tegev, et tõmbuda tagasi maailma suurpolitikast. Minevikus on Ameerika isolatsioon tekitanud kaks purustavat maailmasõda. On karta, et siis peab maailm kord selle eest jälle rängalt maksma.

N. Liidu relvastatud jõudude tõusu nimetatakse asjatundjate poolt dramaatiliseks. Seda on ajakirjanduses laialt käsitatud ja toodud statistilisi andmeid. Asjatundjad ütlevad, et kui niisugune suund kestab, siis on N. Liit juba 1975. aastaks kaugelt ees Ameerikast.

Ma ei arva, et N. Liit kavatseks sõjalise üleoleku saavutamisel kohe alustada sõjakäiku liitlaste vastu,kuna see oleks hävitav niihästi võitjale kui võidetule. Kuid ühele agressiivsele ning ideoloogiliselt ofensiivisolevale riigile, nagu seda kindlasti on N. Liit, on sõjaline võimsus suurepäraseks instrumendiks võimu järkjärguliseks edasikandmiseks. Meie võime seda juba tänapäeval panna tähele.

LÄBIRÄÄKIMISTE OHUD

Ofensiivse ideoloogia ja agressiivse edu kõrval on veel üks teine N. Liidu poliitika omadus, mis annab N. Liidule suuri edumaid. Ametisse astumisel teatas president Nixon, et nüüd olevat aeg tuInud asendada konfrontatsioon läbirääkimistega. Me teame, et läänemaailm on oodanud aastid ja olnud tegev, et läbirääkimiste teel N. Liiduga katsuda luua eeldusi rahulikuaks maailmaks.

Kuid läbirääkimised N. Liiduga sisaldavad suuri ohte vabale maailmale. Küsimus puudutab siin kommunismi ja lääne poliitika põhijooni. Lääs loodab läbirääkimiste ja lepingute kaudu saavutada töelikke eeldusi rahuks ja sõjaohu kõrvaldamiseks. N. Liidule on aga läbirääkimised vaid relvaks, instrumendiks, ta ülevõimu laiendamiseks.

On täiesti naiivne vaade, mida kohtame mõnes lääne ringkonnas, nagu oleks N. Liit muutunud rahuarmastajaks ning enesega rahulolevaks riigiks. N. Liidu ajalugu nii enne kui praegu, ta pinev relvastumine, ta poliitilise, majandusliku võimu kiire edasikandmine mitmes maailma osas, vaba maailma vihkav propaganda, ta törksus maailma olukorra normaliseerimiseks, ta juhtide reisid kogu maailmas, et kiskuda vaba maailmast mõne killu ja liita endaga, töendavad selgesti, et N. Liit ei ole vähimatki taganenud oma iidsest maailma vallutamise ideest. Ka kinnitab N. Liidu kompartei programm, et koeksistents lääne maailmaga ei tähenda koguni ideoloogilise võitluse lõppu. Seda kinnitavad N. Liidu juhtide kõned ja ka elukogemused. Kahe maailma koeksistents ei tähenda kommunismile sugugi mitte külma sõja lõppu, ideoloogiline sõda kestab ja kui Vaba Maailm sellest loobub, siis kestab see ühekülgselt edasi N. Liidu poolt.

MOSKVA TAOTLEB VALLUTUSILE TUNNUSTUST

Lääs on praegu läbirääkimistes N. Liiduga mitmes küsimuses. Seal toimus läbirääkimine Brandti poolt N. Liiduga ning Poolaga. Lepingud on seni ratifitseerimata. Praegu toimuvad juba mitmendat aastat kauplemised strateegiliste relvade piiramise pärast. Siis sõlmiti raamleping Berliini asjas. Esimese lepinguga püüab N. Liit saavutada kinnitust oma Ida-Euroopa võitudele, see on status quo tunnustamiseks. Kaugemaks, varjatud, sihiks on muiudgi Ida-Saksamaa lõplik eraldamine Saksamaast ja nii kõrvaldada Saksamaa oht ta läänepiiridelt. Juba arvatakse, et võib olla, juba varsti võetakse Ida- ja Lääne Saksamaa iseseisvate riikidena Ühendatud Rahvaste liikmeks. Brandti lepingutega on selles sihis astutud tähtsad sammud.

Edasi N. Liidu läbirääkimiste varjatud eesmärgiks on saavutada Saksamaaga erivahekorda, kiskuda välja NATO-st ning anda sellega NATO-le surmav hoop.

Meil on veel meeles Rapallo leping N. Liidu ja Saksamaa vahel 1922. aastal, millega Saksamaa pööras selja läände.

New York Times teatas, et lääne liitlased olevat lubanud nõustuda Euroopa julgeoleku konverentsi kokkuastumiseks, kui N. Liit nõustub alla kirjutama lepingut Berliini asjas. N. Liidul oli käes väga tugev trump Berliini ühendusteedel Lääne Saksamaaga. Ta võis igal momendil läbikäiguteed sulgeda, mida ta ka tihti tegi. Läänеliitlastele langes siis raske osa, kas alistuda N. Liidu trikkidele või astuda esimesena välja sõjalise võimuga takistuste vastu.

Kuid N. Liit oli kohapeal sõjaliselt üle. Ka tunnistas Nixon oma intervjuus 12. oktoobril, et leping Berliini asjas on eriliselt tähtis. Kui nüüd N. Liit loobus sellest trumbist, siis nähtavasti hindas ta vastutasu kõrgemalt. See on Euroopa julgestuskonverents.

HIINA OHT N. LIIDULE

Euroopa julgestuskonverentsiga, kui see toimuks nii nagu seda soovib N. Liit, saavutaks ta suure ajaloolise võidu. Kõigepealt annaks see lõpliku kinnituse status quole, millega ikestatud Ida Euroopa rahvaste saatus oleks kauaks ajaks kindlaks määratud. Edasi. N. Liidu püüdeks on tuua rahu oma lääne frondile, et pöörata oma tähelepanu arvete öiendamiseks Hiinaga.

Hiinas kasvab N. Liidule kardetav vaenlane. Oma rahva arvu ja oma aatomrelvastusega lähematel aastatel muutub Hiina üheks maailma suurvõimuks. N. Liidule on suureks kiusatuseks anda Hiinale enne veel, kui Hiina muutub tuumrelvastuses suurjõuks, surmava hoobi.

N. Liidu tugevuse suurenemise kõrval on teine ohtlik joon maailma arengus. See on Ameerika tagasitõmbumine suurest maailmapoliitikast. Ameerika psühholoogias on toimunud pööre. Nõutakse, et Ameerika redutseeriks tugevasti oma osa maailmas. Nõutakse prioriteetide muutmist Ameerika elus. See tähendab, et Ameerika peaks kärpima suuresti oma väljaminekuid riigikaitse alal ning et vabanenud summad läheksid Ameerika väga pakiliste siseprobleemide lahendamisele.

Õnnetu Vietnami sõda, mis on muutunud tõepoolest Ameerika sõjastrateegia ja taktika tõttu lõputuks ning Ameerika verele aadrilaskmiseks, on toonud suure psühholoogilise pöörde. Minu arvates ei saa Ameerika enam kaua Vietnamis olla.Valimised ei ole pealegi kaugel ning endise olukorraga ei saa president valimistele minna.

DOLLARIKRIIS MÕJUTAB POLIITIKAT

Vietnami sõda on annud küttematerjali demagoogidele ja kõikidele, kelle sihiks on Ameerika laastamine. See on liikuma pannud idealistlikud elemendid ja samuti paljud kainelt asjale vaatavad elemendid, kes kõik moodustavad ühise rinde Vietnami sõja vastu.

See liikumine on laienenud. Üha tugevamaks muutub nõudmine, et Ameerika vähendaks oma osa mitte ainult Ida-Aasias vaid, ka mujal.

Üks asjaolu mõjutab rängasti Ameerika osa redutseerimist maailmas. Need on Ameerika majanduslikud raskused, eriti dollarikriisi näol.Need raskused on tekkinud sellest, et Ameerika on olnud sunnitud välja andma oma dollareid palju suuremal määral rahvusvahelises dollarite käibes, kui ta tagasi saab. Tohutud summad Ameerika dollareid läheb Ameerika sõjajõududele ja baaside ülevalpidamiseks väljaspool oma maad. Palju dollareid läheb välja Ameerika toetuste näol teistele riikidele, siis turistidega jne.

Seni leevendas Ameerika oma suurt rahvusvahelist maksubilanssi kaubandusbilanssi ülejäägiga. Kuid sel aastal esmakordselt ligi 80 aasta kestel on viimaste kuude kaubandusbilanss lõppenud suure puudujäägiga.

Katastroofi ärahoidmiseks pidi midagi tehtama. Rea aastate kestel on Ameerika katsunud osta üleliige kulla välismaalt oma kullareservide arvel. Nüüd on aga need reservid niivõrd vähenenud, et suudetaks katta vaid väikese osa välismaa dollareist. Seisukorra päästmiseks kehtestas valitsus rea abinõusid. Kas need suudavad tasakaalu saavutada ja sellega panna piirid ka kestvale inflatsioonile, seda näitab tulevik.

Brezhnev, Suslov & Ko töötavad edasi maailmavallutamise suunas.

Kuid ma arvan, et olukord on selgeks teinud, et mitmesuguse elustandardiga maad, mis on avatud vabakaubanduseks, ei saa kaua kõrvuti endiselt edasi elada.. Ameerika kõrged palgad ja elustandard on Ameerika kaubad teinud niivõrd kalliks, et ta ei saa võistelda välismaadega. See viib aga Ameerika saatuslikule teele lõpetada vabakaubandus, nii on teinud Ameerika rikkaks ning mille tõttu kõik kapitalistlikud riigid on tulnud öitsengule. Ameerika on minu arvates sunnitud minema üle vähemalt osalisele autarkiale ja oma kaubanduse ja tööstuse protektsioonipoliitikale. Mõned kardavad, et tagajärjeks on ülemaailmne majanduskriis, sarnane, mis toimus 30-te aastate algul.

VABADUS SÖÖB END ÄRA

Üldiselt peab tunnistama, et Ameerika siseolukord on murettekitav. Ta varjud ulatavad kindlasti ka negatiivselt meie organisatsioonide tegevusele. Praeguse aja demokraatia on kasvavas kriisi olukorras ja seda kõigepealt Ameerika demokraatia.Demokraatia kriis seisab selles, et ta näitab kasvavat nõrkust valitseda ja tulla toime oma ajastuga. Vabadus sööb end ära. Meie ei pruugi üldkehtivaks pidada Plato, Polybiuse, Cicero ja teiste vaateid, et iga demokraatia kulgeb kord kaosesse, kus siis üks demagoog võtab valitsemise üle, lubades tuua rahvale rahu ja juigeoleku.

Millest on tingitud tänapäeva demokraatia kriis ja ta võimetus? Läinud sajandil kinnitas Nietzsche ja sel sajandil inglise filosoof Russel (surnud mõned aastad tagasi), et inimese sotsiaalse elu mootoriks on mitte majanduslikud hüved, nagu kinnitab marksism, vaid tung võimule. Ja nii see ongi, eriti tänapäeval. Tung võimule ja võitlus võimu pärast on meie sajandi väljapaistvam joon. Seda töendab üha teravnev klassivõitlus. Seda töendab meie ajastu tohutu rahamentaliteet, sest raha sügavam olemus on tung võimule. Raha on võim. Meie ühiskonna tungi võimule kajastab meie ajastu eneolematu tehnika, sest tehnika abil katsub meie ajastu valitseda ja oma alla painutada loodust. Seda töendab taevaruumi vallutamine.

VALITSUSE VÕIMETUS MAJANDUSES

Demokraatlikus riigis saavutatakse võimu juurde valimiste kaudu. Et olla valitud, selleks peab võimu juurde püüdleja tegema end valijatele meelepäraseks. Aidata lahendada laiade masside nii öelda ihulähedasi probleeme, on populaarne. Selleks on arstiabid, pensionid, elumajade ehitamine ja palju muud. Laiale massile on välisprobleemid kauged.

Demokraatlikus riigis sünnivad valimised tohutu võistluse, tohutute kulutuste, suurte isiklike ningutuste saatel. Tihti sünnib võimule saamine oma isiklike veenete mahasurumisega.

Siit tuleneb ka valitsuse võimetus majanduses, eriti tõkestada inflatsiooni. Et seda teha, selleks tuleks piiri panna streikidele ja palkade üleskruvimisele. Kuid riigijuhid ei saa minna vastu suurtele tööliste hulkadele ja nende kõikvõimsatele töölisühingutele. Seda näeme eriti Ameerika Ühendriikides, kus viimastel aastatel palgad on kruvitud väga kõrgele. Inflatsioon on kujunenud ülemaailmseks fenomeeniks, nimelt demokraatlikes riikides.

Soomlased eestlaste külalisiks

TORONTO (VE) — Ühendriikides ja Kanadas ringresil viibiv soome ühistegelaste 24-liikmeline delegatsioon oli möödunud reede õhtul Toronto Eesti Majas Toronto Eesti Ühispanga külaliseks. Pangust siirduti hiljem koos panga juhatusega Tartu College'isse, kus College'i ja Akadeemilise Kodu juhatuse liikmed näitasid neile College'i ruume ja korraldasid vastuvõtu.

Kontaktid ja kokkupuuted soomlastega olid seda südamlikumad ja lähedasemad, et nende ekskursiooni juht W Lahdenpää on omal ajal Tartu ülikoolis õppinud ja räägib rahuldavalt eesti keelt. Soomlased saabusid Eesti Majja täiearvulises koosseisus ning Toronto Eesti Panga juhatuse liikmed tutvustasid neid Eesti Majaga ja Toronto Eesti Ühispangaga. Pärast vesteldi klaasi veini ja kohvitassi juures ning külalistel oli eestlaste edasijõudmise ja organiseerimisvõime kohta vöörsil ütelda ainult kiitvaid sõnu. Kuigi delegatsiooni liikmeist rääkisid ainult üksikud nooremad inglise keelt, aeti soome-eesti segakeeles pikad jutud maha.

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVA-LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD

EPL saadab meeleldi proovimumbreid.

Eesti talupoegade järid, toolid, pingid

Aastasadu oli eesti talupoja talviseks eluruumiks suitsutare. Sisustus selles nõgises ruumis oli äärmiselt kasin: söögilaud, seinapingid ja mõned järid (väikesed pingikesed). Alles XIX sajandil hakati kasutama kolmaka (kirve ja noaga tehtud) sisustuse asemel saetud laudadest valmistatavat mööblit. Nii ilmusid pinkide ja järide kõrvale ka toolid. Lihtsa ja vormivaese muu mööbli seas paistavad toolid ja mõnevõrra ka järid oma vormirikkusega silma. Neid eelmise sajandi toote oli Eesti Rahva Muuseumi s(niüd: Eesti NSV Riiklik Etnograafiamuuseum) 170 ja järisid 65.

Vana talupoja-järi, mis vormikujunduselt on peaaegu "science-fiction stiilis".

Järide tegemiseks kasutati kaske, kuuske, mändi ja üksikjuhtudel isegi tamme. Pinkide põhjaks on küllaltki erineva kujuga — ümmargune, kandilise, ovaalse ja tihti ebamäärase vormiga laud või puupakk. Enamasti on neil kolm jalga, sest selline seisis aukliku rehetare põrandal paremini kui neljajalgne järi.

Järide nagu muugi rehetare tarbevara (tulejalad, varnad jne.) materjaliks kasutati leidlikult ka looduslikke puuvorme. Kord valiti põhjaks kaheharuline puuoks, samas jälle ümmargusevormiline känd (nimetati — kännu iste) või kasekäsn. Tihti on ühest puuharust saadud järi põhi ja jalg või isegi põhi koos kahe jalaga.

Lisaks on looduslikust puuvormist valmistatud ka toolidele lähedasi seljatoega istmeid. Ka esines rohkesti ühest puupakust raiutud põhja ja korjuga järisid. Vanim järi Eesti Etnograafiamuuseumis kannab aastaarvu — 1771.

XIX sajandil hakati lihtsate pinkide kõrval valmistama ka juba kindlama ehitusega istmeid — toole. Neid tehti kase-, saare- ja kuusepuust. Lõikekirjaga kaunistamisel võeti tihedama süüga puu, milleks eelistati saart. Kaunistustega toole kasutati kinkimiseks, eriti perekondlikel tähtpäevadel. Muhus olid kuulsad pulmade puhul kingitavad pruuttoolid.

Üldiselt võime esimesed — XIX sajandi — eesti toolid jaotada kahte suurde rühma. Esimesse, suuremasse rühma kuuluvad raamkonstruktsiooniga toolid, millede tagumiste jalgade pikenduste, korjupuude vahele tehti korju. Valdavalt on neil toolidel punutud põhi. Teise, vähema toolide rühma moodustavad põhja sisse tapitud seljatoega istmed.

Punutud põhjaga toolide korjud olid enamasti ka rikkalikut ornamentidega kaunistatud. Nende teostamisel rakendati nii azhuurset kui reljeefset lõiketehnikat. Levinum oli azhuurne lõikamine. Üksikmotiivest esinesid sagedamini meie puuornamentika populaarsed südamemotiiv (ärtusilmad), sirkelrosett (öis) ja päikesekretas. Geomeetrilistest kujundeist kasutati ketast, ruutu jne.

Punutud põhjaga toolide hulka kuuluvad iseseisva grupina nn lätitoolid, mis tulid kasutusele sajandi vahetusel. Need toolid on kõrkjalist punutud põhja ja pulkadest korjuga. Kõik tooli üksikosad: korjupuud, jalad jne. on enamasti treitud. Korju konstruktsioonis võime eraldada kahte varianti. Ühel neist asetati korju pulgad paraleelselt põhjaga, teisel seati pulgad püstasendisse.

Teise toolide rühma moodustavad need istmed, milliste põhi ja seljatugi on laudadest. Ümmarguse või trapetsikujulise põhja sisse on tapitud kumerajooneliste äärekontuuridega seljatugi. Selle ülaossa on üsna tihti lõigatud azhuurne motiiv — süda, ellips jne. Mõnikord on korju tehtud ka voolitud või treitud pulkadest.

Hiiumaa talutoa omapäraks on kaarekujuliste jalastega varustatud kiiktoolid. Need kodunesid saarel alles sellel sajandil ja kuulusid enamasti tisleritoodete hulka.

Üksikistmete kõrval kasutati söögilauas ka pikki neljale jalale toetuvaid pinke. Üldiselt olid — nii need pingid kui ka kõik teised Eesti talupoja — istmed tavaliselt värvimata, loomulikku puutooni. Alles käesoleva sajandi algul hakati neid, eriti aga laudpõhjadega toole ja korjudega (seljatoega) pinke värvima pruuniks või kollaseks.

Eesti talupoja toolide juures on raske kindlaid paralleele tõmmata kas ühe või teise stiiliga. Oma lihtsa, sirgejoonelise vormiga on nad kõige lähedasemad klassitsistlikule mööblile. Enam sugemeid on kaunistustes. Neis esineb sageli lihtsustatud ornandikku, palmetti, voluuti, rosetti ja mõnel kõrral ka lüürat.

Eesti Päevalehe TELLIMISPOSTGIRO number on 156770-0

(Eesti Päevaleht Förlags AB. Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eskilstuna-Kurireni tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Päevaleht on kogu tellimisasjaajamise üle võtnud. Tellijatele tulevad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

MARI MÖLDRE MEMUAARID

Oktoobrikuus Tallinnas kaheksakümne-aastaseks saanud Mari Möldre sulest ilmus mälestusteraamat Ruut Tarmost. Selle tekstiline osa on ainult natuke enam kui 100 lehekülge. Sellele vaatamata annab Mari Möldre, kes abiellus Ruut Tarmoga 1926. oma mehest ja ta teatri tööst kuni viimase surmani kokkuvõtlikult ümara ja inimliku ülevaate.

Kuna Ruut Tarmo ja Mari Möldre, kaks meie vabariigiaegset populaarsemat ja vaidlematult ka tipp-klassi kuulunud näitlejat, olid tuntud julgete ja otsekoheste inimestena, kes ei lömitanud ei direktorite ega ministrite ees, siis on arusaadav, et Mari Möldrel oleks märksa rohkem vestelda oma mehe teatrilisest tööst kui see nüüd ilmunud mälestustes kirja pandud.

Eriti on see kehtiv ajajärgu kohta, mis algab 1940. aastaga ja lõpeb Ruut Tarmo surmaaastaga — 1967. veebruariga. Võib arvata, et Mari Möldre memuarid omast mehest olid märksa ulatuslikumad käsikirja lehekülgedel, kuid tsensuurivõimudele vastuvõtmatud. Tundes Mari Möldre ohjeldamatut temperamenti ja südikust, pidi ta arvatavasti kompromissitult nõustuma sellega, et ta mälestused Ruut Tarmost võisid ilmuda ilma omapoolsete kommentaarideta.

Ainult faktide loeteluga. Eriti torkab see lugejale silma peatükkides, milles kirjeldatakse Ruut Tarmo vangistuses olekut ja sellele järgnenud ajastut, kus Tarmo vormiliselt oli rehabiliteeritud, kuid pidi siiski kandma mingisugust põlualust märki.

Kuna Mari Möldre ja Ruut Tarmo püsivad meie vanema ja keskmise põlvkonna teatrihuviliste mälestustes suurte isiksustena niihästi igapäevasest elust kui ka ja enneköike teatrilavalt, siis huvitab kõiki teatrisõpru küsimuste kompleks Ruut Tarmo elust ja tööst pärast seda kui Eesti okupeeriti. Peaküsimus on muidugi: miks Ruut Tarmo ja Mari Möldre 1951. aastal areteeriti ja lo aastaks vanglasse mõisteti? Sellele küsimusele ei anna Mari Möldre vastust, kirjutades peatüki "Endale truu!" algul:

"21. novembril 1951. aastal meid areteeriti. Meile määratud kümnest aastast istusime ära vähem kui pool, mina kolm aastat Valgas ja Ruut Tarmo kolm ja pool aastat Vasalemmas. Meid mõlemaid rehabiliteeriti. Peatusin sellel lõigul Ruut Tarmo elus sellepärast, et neid aastaid ei saa olematuks teha. Kolm ja pool aastat ei ole paar päeva, millest saab vaikides mööda minna — peamiselt aga sellepärast, et rasketes olukordades avaldub inimese tõeline iseloom kõige selgemini."

Edasi refereerib Mari Möldre mõningaid lõikusid Ruut Tarmo selleaegsetest kirjadest, nagu "Inimese sisemaailma suurus ja moraal avaldub tegudes, siis kui elu ja saatus selle välja kutsub. "Ja edasi: "Kui inimene katoab hingelise tasakaalu nende raskuste puhul, mis talle on osaks saanud, siis on tema sisemaailm piiratud. "Need filosofeerivad katked kunagise suure ja võimeka näitleja vanglakirjadest oma naisele räägivad ise enese eest.

Ruut Tarmol, Marie Möldre näitlejast abikaasal, tuli Vasalemmas olla sunniтööl.

Arvatavasti "julge suupruukimise pärast" kivimurdu tööle määratud Ruut Tarmo talus kannatlikult oma saatust, võttes selle juures isegi huumori, appi, nagu seda Mari Möldre märgib sõnadega: "Kui tal väga raske on ja tervis kipub alt vedama, võtab ta huumori appi: Külma verd, — ütles Salamander, kui ta tulises ahjus istus."

Kirjast Ruut Tarmo tütrele, kes siis Pärnus esimesi teatrivagusid ajas, loeme järgmist mitmeti tõlgendatavat Tarmo seisukohta: "On olemas veel teistsugune armastus ja elu peale isikliku. See on palju sügavam ja õilsam, see on armastus oma maa ja rahva vastu, temale peame ohvriks tooma kõik, ka oma pisikese isikliku elu." Need kes Ruut Tarmot lähemalt tundsid usuvad kindlasti, et eelpoolsete sõnadega mõtles Tarmo oma maale ja rahvale enne 1940. aastat.

Vabanenud vangistusest tuli Mari Möldrel ja Ruut Tarmol "elu nagu otsast alata. Ei olnud meil ju õiget peavarjugi, rääkimata muust hädavajalikust. Ka tööga oli algul raskusi. Ruut võeti küll uuesti Draamateatrisse aga esialgu ainult punktitasu alusel. Ja osadki olid tihti sellised, mis andsid näitlejale vähe võimalusi. Uuesti tuli Tarmol tõestada, et näitleja temas ei ole mitte surnud. "Andke ainult võimalus ja ma tõestan seda," ütles nagu kogu ta olemus. Ja ta tõestaski."

Kuid see tõestus piirdus ainult paari suurosaga, milledest kõige markantsemaks kujunes 1958 Pearo osa Tammsaare "Vargamäes."

Oma teatritegevuse 50-aasta juubelit pidas Ruut Tarmo 27. nov 1966. aastal, seega kolm-neli kuud enne surma. Juubeliosaks oli Tarmol Oru Pearo osa, mida ta Mari Möldre sõnadega mängis"... mingi eripärase sisemise tulega, ta säras nagu kosmilises plahvatuses süttinud täht, et hiljem kustuda ja kaduda igavikku."

Sel ajal oli Ruut Tarmo tervis igati halba ennustav. Ta tervislik allakäik algas 1962. a. veebruarist alates, mil Rakveresse külalisetendusele sõites Tarmo haigestus, kuna tal tulnud istuda omnibuses katkise akna juures, kusjuures väljas olnud 25-kraadine pakane. Saadud ölanärvi põletikust ta paranes, oli isegi mõnda aega töövõimeline, kuigi viikestes osades ja televisioonis ning raadios. Paranedes tulid aga uued häädad — ta kaotas silmanägemise ühes silmas täielikult, kuna teine silm oli kaetud sisemise kaega, millele võinuks järgneda täielik pimedaks jäämine. Seda aga siiski ei juhtunud, kuna ta suri 1. veebr. 1967. a. lõhkenud sapi tagajärjel.

Ruut Tarmo surmaeelsest heitiusest manab Mari Möldre iseloomuliku pildi, kirjutades: "Isegi surres arvestas ta rohkem teistega kui enesega. Ta teadis, et ta viimane võitlus tuleb raske ja meie ei tohtinud seda näha. Ainult kord, kui Lia (s.t. tütar. Toimet.) seal oli, tõusis ta voodis istuli ja tahtis üles tõusta. Tütar hoidis teda tagasi ja küsis, kuhu ta tahab minna. "Kas sa siis ei tea, et mul on kell 11 hullumajas proov?" küsis Tarmo vastu... Ruudu enesevalitsus oli üliinimlik. Kaks tundi enne surma hakkas ta lugema numbreid: "Üks — kaks — kolm — neli..."

"Mis sa seal loed, isa?" küsis poeg.

"Kas sa siis aru ei saa, et ma proovin oma tahtejõudu," vastas Ruut ja luges edasi..."

Soojalt ja südamlikult, kuid arvatavasti siiski "suletud südamega" kirjutatud Mari Möldre mälestused omast mehest jäädvustavad Ruut Tarmo kui inimese ja näitleja-lavastaja tulevastele põlvedele monumentaalse kujuna. Raamatu kultuuriajaloolist tähtsust tõstab ka see, et selle lehekülgedel on toodud kronoloogiline ülevaade aastate kaupa kõigist neist lavateostest, milles Tarmo näitlejana ja lavastajana tegev oli. Enam kui kahekümnel leheküljel on toodud ka fotosid, mis R. Tarmo teatritööga otseselt ühenduses.

OSV.O.

Araabia-plaan IISRAELI turismi vastu

TEL AVIV — Lääneriikide salatuure agendid on saanud andmeid, et araabia partisanid kavatsevad valutada Vahemeres iiht suuremat tankilaeva, viia seda Iisraeli rannikule ja lasta seal põhja.

Partisanid kalkuleerivad, et õlilaeva uputamisega Iisraeli rannikul rikuvad nad roiskveega kõik Iisraeli rannad ja tekitavad Iisraeli riigile suuri kahjusid.

Need kahjud tabaksid sel juhul ka seda hoogsat turismi, mis lääneriikidest suundub Iisraeli kuurortidesse.

● Lakewoodi eesti ettevõtja Harry Must on lammutanud linnas asuva eesti hotelli "Pärnu" ja ehitab selle asemele moodsa korterimaja 50 korteriga.

● USA-s Eatontownis toimunud filateelianäitusel sai pronksmuraha Eesti markide kogu eest P. Valgemäe.

450 eesti koolis Torontos

TORONTO (EPL) — Toronto Eesti Seltsi korralisel aastapeakoosolekul, mida peeti 21. oktoobril õhtul Eesti Majas, selgus koolikomitee esimehe H. Lupp'i aruandest, et eesti täienduskoolides kokku õpib praegu 450 õpilast.

Algkoolis, mis töötab Eesti Majas ja ühe kanada koolimaja ruumides, õpib tänavu 324 õpilast, kuna keskkooli õpilaste arv on 192. Peale selle toimuvad juba mõnda aega kursused eesti keele õpetamiseks muulastele. Neist võtab tänavu osa 28 isikut, kuna mullu oli osavõtjaid 20. Need on peamiselt abielupooled, kus mees või naine on rahvuselt eestlane, teine abielupool aga kas kanadalane, sakslane, ungarlane, lätlane või mõnest muust rahvusest.

Täienduskoolid töötavad tänavu 26 klassikomplektiga, kusjuures õpetajaid on kokku 20. Toronto eestlaste täienduskoolides alustasid tänavu sügisel õppimist 53 last algkoolis ja 35 last keskkoolis, kuna algkooli lõpetajate arv oli kevadel 64, keskkoolis aga 18.

Samal koosolekul esitati aruanne Toronto Eesti Lasteaia tegevusest., millest selgus, et kaheksa aasta kestel on lasteaia tööst osa võtnud 106 last.

Toronto Eesti Seltsi panus eesti koolide ülalpidamiseks on pidevalt suur olnud. Eelarve-kohaselt saavad koolid seltsilt pidevalt toetust, kuna lastevanemad maksavad koolikulude katteks 30 dollarit iga lapse eest.

Seltsi uue juhatuse valimisel valiti senine esimees Helvi Kõva neljandat korda esimehe kohale, kuna juhatusliikmeiks valiti Hilda Eerme, Jaan Terts, Osvald Tiit, Eero Tamm ja A. Kahro ning A. Veedla. Kaks viimast on uued juhatusliikmed.

Toronto Eesti Seltsi liikmete nimekirjaks on 390 kaasmaalast, kelledest peakoosolekuni olid liikmemaksu tasunud 103 liiget. Koosolekul viibis ümmarguselt 50 seltsi liiget ja see oli igati ülksmeelne.

†

Meie sõprusringist lahkus

Hans Luik

Tammetäht II

* 15. 10. 1896
† 28. 10. 1971

Sügavas leinas mälestavad

METSAKODU
EESTI SKAUDIJUHTIDE KOGU
ROOTSIS
METSAKODU SÕPRADE RING

†

Head perekonnasõpra

Hans Luik'e

* 15. 10. 1896
† 28. 10. 1971

mälestavad vaikses leinas

MAARE
SUSANNA, HEINO

†

Armast

Ella Koern'i

mälestavad kurbuses

HELGA TRUUS
ADELE TEÄR
JAAN TEÄR
perekonnaga

†

Armast öde ja tädi

Hildegard Kalvi't

leinavad kurbuses

GERDA
ÜLLE ja HELLE
perekondadega

Eskilstuna koguduse täiskogu koosolek

EELK Eskilstuna koguduse täiskogu koosolek toimub pühapäeval, 21. nov. Forsi koguduse majas kohe pärast jumalateenistust kl. 15. Koosoleku päevakorras avapalvus, koosoleku rakendamine, nõukogu liikmete valimine ja häälte lugemine, valimistulemuste teadaandmine ,koosoleku lõpetamine.

EELK põhimääruste par. 101 alusel on õigustatud täiskogu koosolekust osa võtma kõik täisealised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud. Nõukogu liikmete kandidaadid seab üles juhatus 4 nädalat enne valimist. samuti võivad nõukogu liikmete kandidaate üles seada koguduse täisõiguslikud liikmed.

Kandidaadi ülesseadmise kiri iga kandidaadi kohta tuleb eraldi esitada koguduse juhatusele allakirjutatuna vähemalt 15 ja mitte üle 25 koguduse liikme poolt hiljemalt 30 päeva enne valimist. Alla kirjutada võib ainult ühe kandidaadi ülessadmise kirjale.

Nõukogu liikmete kandidaatideks võidakse üles seada koguduse täisõiguslikke liikmeid, kes on 21 aastat vanad, vastavad usulis-kõlblistele nõuetele ja suudavad täita par. 115 nõudeid. (Põhimäärused par. 108 ja 109).

Juhatusele on nõusoleku andnud ja nõukogu liikmete kandidaatideks kinnitatud järgmised koguduse täisõiguslikud liikmed.

Aring Lembit, Eliste Johannes, Esko Elsa, Holsmer Julius, Jürgenson Rudolf, Kaisla Heldur, Kontsu Elmar, Kool Paul Kõks Erika, Leetmaa Vambola, Lulla Kristof, Mardi Heinrich, Pahv Ants, Palundi Johannes, Pielbusch Voldemar, Popp Johanna, Säinas Albert, Tammemäe Kalle, Tikas Elsa, Tohn Karl, Veertee Lisette, Veide Õilme, Vesterblom Herman.

Valimisele tuleb 12 nõukogu liiget, kuna ülejäänud jäävad nõukogu liikmete asemikeks celmiste võimaliku väljalangemise puhul.

Kandidaatide ülesseadmise kirjad tulevad esitada koguduse juhatusele aadressil: Johannes Kivimägi, Vallingatan 26, 632 30 Eskilstuna.

EELK ESKILSTUNA
KOG.JUHATUS

†

Meie unustamata head ema ja vanaema

Ekateriina Saartok'i

* 24. 6. 1880 Muhus
† 24. 10. 1971 Virtsus

mälestavad sügavas leinas

POJAD
perekondadega

———

Hinga ema vaikselt mullas
Maitse rahus magust und.
Eluteel küll Sina vähe
Leidsid rahu, puhkamist.

†

Armast issa ja vanaisa

Rein Marits'at

* 7. 03. 1897 Vastse-Antslas
† 29. 10. 1971 Kanadas

mälestavad sügavas leinas

MAIA ja HARTVIG
MAIRE-LY ja KAUPO

Unustamata armast äbikaast

Eduard Avo Kask'e

mälestab valusas leinas ta esimesel surma-aastapäeval, **6. novembril.**

IVE

———

Kaunis mälestuste kullas elad jäädvalt edasi!

KIRIKLIKKE teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. laupäeval, 6/11 kl. 15 Jakobis. Õp. U. Wiiund, armulaud, laulur, orelil P. Ardna, 7/11 jääb jumalat. ära.

ALINGSÅS: Maakirikus 7/11 kl.14 jumalat., õp. J. Rebane, orelil PG Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: EELK Gbg-Lääne-Rootsi kog. jumalat. Kristiines 6/11 kl. 14. Praostkonna 16-nda Sinodi avajumalat. praostkonna õpetajate osavõtul. Jutlus õp J. Rebane, liturgia: praostkonna õpetajad, Göteborgi Meeskoor E. Tarjuse juhat., orelil PG Strömberg, laululehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 7/11 kl. 11 liturgia, ülempr. A. Nael.

SOOME ORTODOKSNE KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodoksikirikus liturgia 7/11 kl. 13, ülempr. M. Juhkam.

MÖLNDAL: Y. Rantsi majas õhtuteen. 6/11 kl. 17 teisipäevaring ja õppering, ülempr. M Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgarii, Kungsholmsg. 23, jumalat. 7/11 kl. 16, Ilmar Aavik Kanadast, kohalikud vennad.

STOCKHOLM: Nelipühi kirik,Brävallag. 11, 6/11 kl .11 jumalat. Ilmar Aavik Vancouverist, lauluettekanded 7/11 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 lahkumisjumalat., I. Aavik Vancouverist, soolo-, noorte-, koorilaule. 9/11 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bap.t-Kirik, Norrtullsg. 37, 7/11 kl. 15 jumalat. koos Kristuse surma mälest., O. Loogna.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kunsg. 26, jumalat. 7/11 kl. 13, E. Medri jt. Eesti Osak., Bräddg. 54, palvet. 6/11 kl. 18 kõnet ja laulu helilindilt.

UPPSALA: Korskyrkan, St. Persg. 26, 6/11 kl. 16 Ilmar Aavik Vancouverist ja Allan Laur, noortelaule.

Kohalik elu

BORÅS

Kadripidu

Boråsi Eesti Seltsi naissektsioon korraldab lõbusa koosviibimise laupäeval, 27. novembril Moderata Samlingspartieti ruumes, Skolgatan 21. Täiendavalt peo kohta edaspidi.

STOCKHOLM

EK Naissektsioon

Eesti Komitee Naissektsiooni liikmete õhtu on teisipäeval, 9. nov. algusega kl 17.30 Eesti Komitee ruumes, Drottningg. 85. Kavas vestlus ja valguspilte, kohvilaud. Külalised teretulnud.

STOCKHOLM

Pinna Stuudio teatab

Pääsmed Arvi Moori poliitilise satiiri "Vana kell" etendustele Södra Teatris laupäeval, 13. nov. kell 19 ja pühapäeval, 14. nov. kell 17 on müügil Eesti Kultuuri Koondises uues Eesti Majas, Valling 32 igal äripäeval esmaspäevast reedeni kl. 10 ja 16 vahel.

Järelejäänud pääsmed kohapääl kassas vähemalt üks tund enne etenduse algust. Lavastus: Signe Pinna, kaastegevad: Signe Pinna, Siiri Kriisa, Jussi Romot, Roman Väli ja Aleksander Piht. Pühapäevasele etendusele hinnalandus pensionäridele ja õppivale noorsoole.

"Vana kell" ringreis läheb Göteborgi, Boråsi, Eskilstunasse, Norrköpingisse ja Uppsalasse.

STOCKHOLM

Üleskutse

Stockholmis toimub Välis-Eesti ruumides Tullportsgatan 174 koostöös Eesti Komitee Naissektsiooniga eesti rahvariiete ja käsitöö näitus. Korraldajad paluvad rahvariide ja käsitöö valmistajaid üle maailma kontakti võtta eduka koostöö arendamiseks. Kirjad ja saadetised adresseerida:Välis-Eesti, Box 2171, 103 14 Stockholm. Näitus avatakse 3. detsembril ja jääb avatuks jõuludeni. Näituse vastutavateks korraldajiks on Siiri Kandre ja Maret Aule.

GÖTEBORG

Õnnestunud perekonna-õhtu

Söprade Ring "Põhjala Türed"-Kalevipoeg" Lipkonna juures korraldab igal sügisel kokkutuleku oma liikmetele. Koosviibimine toimub perekonnaõhtu stiilis, kus Naisringi poolt korraldatakse rikkalik kehakinnitus, loterii ja ajaviiteid.

Käesoleva aasta Perekonnaõhtu toimus 9. oktoobril tavakohaselt Gamlestadeni Medborgarhusis. Arvukalt oli koos Söprade Ringi liikmeid ja lastevanemaid. Avatakti õhtuseks meeleoluks lõi populaarne Pilli-Juss või ristinimega Justin Saluäär oma pillimängu ja lauluga. Mõnusa jutu ja lõbusa laulu saatel nauditi perenaiste maistvaid rooge ja tunti üldiselt mõnu, et tohtida kord liikmeskonnaga kokku saada ka vähe mugavamas vormis.

Tantsu vaheajal külastasid koosviibimist lipkonna nooremad juhid Linda Peet, Aili Aasa ja Marita Idavain, pakkudes meelelahutust toredate lauludega ning tuues ühtlasi noortesõpradele ja vanematele lipkonna pere siiramad tervitused. Hellakeste-hundude tänu tublidele abilistele lipkonnas, pr-d Velda Marten, Amalie Meria ja Adele Tomson, andis üle lipkonnajuht S. Tomson, üle andes igale noorte endi kätetöena valmistatud kohvikannu-alused.

Väljaloositi ka varem läbimüüdud loterii võidud ja müüdi läbi ka mitmed ameerika-loteriid peol. Üle kesköötundide kõlas eesti laul ja tantsupõrandal keerlesid väsimatud tantsuhuvilised. Õhtu oli tore ja igati õnnestunud!

LOOSIMISE TAGAJÄRJED

Põhjalatütred-Kalevipoeg Söprade Ringi sügispeol toimus Naisringi loterii väljaloosimine. Võidud langesid piletitele:

Võit. nr. 1 (suur tikitud lina) pilet nr. 542 (Elna Teinlum). Võit. nr. 2 (tikitud linik) pilet nr. 338 (S. Tomson). Võit nr. 3 (tikitud link) pilet nr. 388 (H. Mahlakask). Võit nr. 4 (tikitud link) pilet nr 425 (M. Kandla). Võit. nr. 5 (heegeldatud linik) pilet nr. 20 (Karin Ulvelid).Võit nr. 6 (Rüüpadi) pilet nr. 95 (Gerhard Honer), Võit nr. 7 (rüüpadi-pilet nr. 329 (R. Karisaar) Võit nr. 8 (tikitud padi) pilet nr. 247 (H.Piksalu) Võit. nr 9 (Akna täht) pilet nr. 212 (E. Märtin) Võit nr. 10 (Akna täht pilet nr. 514 (R. Tikson).

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Kirjastus KULTUURI

raamatuid on veel võimalik saada odavate hindadega:

Jaan Tõnissoni mälestusalbum
suures formaadis ja luksusköites **kr. 15:—**

K. R. Pusta "Saadiku päevik"
heas köites **14:50.**
Tähelepanuväärne mälestusteos Eesti diplomaatia minevikust.

Leho Lumiste "Atlandi aknal"
kr. 10:—. Huvitav reisiraamat tänapäeva Lääne-Euroopa ja Vahemere maadest.

Hamilkar Mengel "Suurim armastus" III ja IV
kummagi hind **kr. 7:—.** Dokumentaalteos Eesti Piirikaitse rügementide võitlustest 1944 kodumaa pinnal.

Veli Kudres "Junna"
kr. 6:50. Saksamaal surnud näitleja ja kirjaniku paremaid romaane

Ella Ilbak "Kumisev kannel"
kr. 10:—. Tähelepanu äratanud romaan meie kuulsama tantsijatari sulest.

A. H. Tammsaare "Töde ja õigus" II, IV ja V
üksikeks, hind **kr. 8:—.** Raamatud on brosheeritud.

Tuudur Tamm "Need teod süüdistavad"
kr. 28:50. Dokumentaalteos meie kannatusajast vene esimese okupatsiooni ajal.

Villiam Tomingas "Mälestused"
kr. 32:—. Köitvalt ja elavalt kirjutatud raamat sisaldab palju uut ajaloolist materjali meie iseseisvuse koidikust peale. Suures formaadis ja luksusköites.

Kõik raamatud on köites. Hindadele tuleb lisaks postikulud vastavalt raamatule.

Tellimised palume saata aadressil: Kirjastus Kultuur, Box 133, 191 21 Sollentuna.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV | Lördag

9.00 TV-nytt.
9.05 Start. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg
9.20 Studieteknik.
9.40 Gumman som blev liten som en tesked.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Laiturilla kello. Kevyitä tuokioita laivavuorojen välillä Sääksmäellä
På bryggan .Underhållning mellan båtturerna vid Sääksmäki bro.
(Textat på svenska)
10.35 Ehtoon aikaa. Luopuminen ja itsetilitys. Suunnittelu ja ohjaus.
Mot aftonen. En man berättar inför sin död.
(Textat på svenska)
11.00—12.10 Högmässa från Västerkyrkan i Lund, pastor G. Ahlerup. Musikalisk ledare lektor G. Ohlsson.
Vuxenutbildningen:
13.00 Matematik på nytt. 8. Räknestickan II.
13.20—14.00 Nationalekonomi. 7. Marknadsekonomins brister
16.20 Coralba — italiensk kriminalhistoria med Rossano Brazzi. Färg
17.20 Leva i Sverige. Färg. 7. Hur känns det att inte kunna språket? Textat för hörselskadade.
I rollerna: Gun Andersson, Olof Huddén ,Vojo Stankovski m fl.
17.40 Vecko-nytt för hörselskadade.
17.55 Sitter ni kvar? Färg
18.00 TV-nytt, vädret, meddelanden.
18.05 Landet runt.
18.30 Strapetz. Lars Berghagen. Färg
19.20 Det händer i citan. Färg
19.30 TV-nytt, sport, vädret.
20.00 Familjen Ekbladh, Håsjögränd 21, Räcksta. Sista delen. I rollerna: Inga Landgré, Åke Lindström, Erik Trägårdh, Anita Jodelsohn, Yvonne Jodelsohn, Franco Mariano, Eustaccio Lo Martire, Bo Bergstrand, Ittla Frodi, Carl-Erik Lindahl. Färg
20.30 De sista paradisen. I dag får vi se bl a kondor, ozelot, pingvin, koala och kivi. Färg
21.00 Young Generation. Den engelska sång- och dansgruppen underhåller tillsammans med Bobbie Gentry, Jamie Philips, Sue and Sunny och Kenny Clare. Färg
21.40 Lenny Bruce — den svarta humorns apostel.
22.10 TV-nytt, vädret, sport.
22.20 Vargen och fåraherden. Bulgarisk tecknad kortfilm. Färg
22.30 Snobbar som jobbar. Tony Curtis och Roger Moore. Färg
23.20—23.25 TV 2-veckan. Färg

TELEVISION 2

13.00 Tennis. Färg. Direktsändning från Stockholm Open. Bengt Grive.
18.10 Minns i november. Finlandssvensk kriminalserie. 5. Jakten fortsätter. Avslöjanden av överraskningsvittnet. Laboratorieundersökningar ger bindande bevis.
18.50 Håll dig igång. Färg
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Nygammalt. Färg. Bosse Larsson bjuder på kända tongångar tillsammans med bröderna Lindqvist och gäster.
20.00 Hägerön. Färg. Ett reportage om en hägerkoloni av Rolf Nilsson.
20.25 TV-nytt.
20.30 Salvatore Giuliano — banditen. Italiensk långfilm från 1961. Regi: Francesco Rosi.
I rollerna: Frank Wolff, Salvo Pandone. Federico Zardi, Pietro Cammar.
22.30 TV 1-veckan. Färg

TV | Söndag

Vuxenutbildningen:
8.35 Studieteknik. 6. Plugga.
9.40 Leva i Sverige. 7. Hur känns det att inte kunna språket? Färg
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyheitsveckan.
10.20 Lasten päivä maalla .Tuotanto Pohjanmaan toimintakeskus. Kuvaus Timo Torpo, ohjaus Timo Panula.
Barn på landet. En sommardag med några barn på en bondgård i Kaustby.
(Textat på svenska)
10.50—11.00 Euroopalainen (II). Kuolamantanssi.
Europé. Kulturhistorisk serie i tio avsnitt. 2. "Dödsdansen", som berör tiden kring digerdöden.
(Textat på svenska)
Vuxenutbildningen:
12.30—13.00 Tellus. 5. Jordens historia. Färg
14.00 Caruso — storsångaren. Amerikansk långfilm från 1951. Färg.
I rollerna: Mario Lanza, Ann Blyth, Dorothy Kirsten, Jarmila Novotna, Richard Hageman, Carl Benton Reid.
15.45 Fiskare i Söderhavet: Japanskt reportage. Färg
16.40 Emerson, Lake and Palmer. Tre unga engelska popmusiker improviserar över Musorgskijs "Tavlor på en utställning". Färg
17.20 Brassai .Den kände Paris-fotografen presenteras av Rune Hassner.
17.45 Start. 9. No, thank you. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg
18.00 TV-nytt, vädret, meddelanden.
18.05 Aftongudstjänst från S:t Olofs kapell i Tylösand, hovpredikant Olle Nystedt. Org: Alf Linder.
18.30 Klownerna. Följ med Sammy Davis Jr på cirkus och träffa Jerry Lewis, Juliet Prowse, popgruppen The Klowns m fl. Färg
19.20 Hans bättre jag. Bulgarisk tecknad kortfilm. Färg
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Svärmodern. En tjeckisk komedi om att gifta bort en svärmoder. Manus: Jan Jilek.
I huvudrollen: Jirino Sejbalova.
21.15 Balders drömmar, hans död och Lokes straff. Fornnordisk gudasaga ur den poetiska Eddan och Snorres Edda, berättad av Sven B. F. Jansson. Tecknad av Björn Bardel och Ferruccio Rossetti. Musik: Erland von Koch. Färg
21.35 Sportspegeln.
22.10—22.15 TV-nytt, vädret.

TELEVISINON 2

13.00—16.00 Tennis. Färg. Direktsändning från Stockholm Open. Bengt Grive.
16.00 Teatermatiné: Halleluja frälsningen är nära — pjäs av Colin Welland. Färg
17.15 Håll dig igång. Färg. Bengt Bedrup.
17.40 Ting och tangel. Färg. Underhållning kring en rekvisitör och hans prylar. Allt från fars till striptease samt John Elfström, Cornelis Vreeswijk, Svante Thuresson och Marcel Marceau.
18.10 Han kan bara inte hålla käften. Färg. Björn O Gillberg, ärftlighetsforskare, stridbar debattör och miljöpolitikernas dåliga samvete.
18.30 "Jobbet". Vad är jobbet egentligen? Mia, 5 år, med pappa Lennart — snickare.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Korsförhör — vittneslek med Gösta Knutsson.
20.00 Knuff. Säg till! Säg ifrån! Vad du vill!
20.30 Titta på tvåan. Färg
20.35 Vetenskapens värld. Färg. Historien om Viggen, det tekniska, ekonomiska och politiska spelet bakom det miljardslukande flygplanet. Beslutsprocessen har kartlagts i en doktorsavhandling. Bo G. Eriksson och Ulf Gudmundson.
21.35 TV-nytt.
21.40 Stockholmsensemblen. Färg. Violinisten Mats Liljefors och en skara unga musiker spelar Vivaldis violinkonsert i F-dur, "Hösten", och "Rumänska folkdansen" av Bartok.
22.00 Fjodor Dostojevskij — Rysslands samvete. På onsdag visar TV 2-teatern en dramatisering av Dostojevskijs roman "Brott och straff". I det här programmet presenteras den store ryske författaren, som föddes för jämnt 150 år sedan, den 11 november.

TV | Måndag

Skol-TV:
8.30—8.50 Vid Medelhavet. 3. Bondby.
9.00—9.15 Teknik i vardagslivet. 2. Vatten.
9.45—10.05 Revolutioner som förändrat världen.
10.35—11.00 Afrikanska texter. 2. Hamisi, 16 år.
Vuxenutbildningen:
11.15—11.35 Matematik på nytt. 9. Procentuell förändring.
Skol-TV:
12.00—12.10 Matematik åk 2—3. Var då? Färg.
Vuxenutbildningen:
12.45—13.00 Start. 9. No, thank you Engelsk nybörjarkurs för vuxna.
Skol-TV:
13.10—13.25 Musik åk 1, 3.
14.00—14.20 Bostads/miljökunskap. Vår boendemiljö.
16.30—16.45 Halvfem. Herr Barbalander. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Den blå linjen. Om kanadensiska laxfiskares kamp för födan vid den strängt bevakade kustfiskegränsen — "den blå linjen". Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Vetenskap, teknik och forskning. Erik Bergsten och Bengt Feldreich. Färg.
20.50 Anders Fugelstad sjunger ofärdssånger och samtalar med Torbjörn Wiléen. Färg.
21.00 Uppvidinge — bygd utan jordbruk? Sven-Olof Olsson frågar och Smålandsbönder svarar.
21.30 Kurirflygarna. Ett stycke svensk historia från andra världskriget, redovisat av Göran Bengtson och Leif Björkman.
I programmet får vi möta piloter, telegrafister och mekaniker med kapten Marshall Lindholm i spetsen. Dessutom medverkar Carl Gustaf von Rosen och Harald Wigforss.
Vuxenutbildningen:
22.05 Start. Övningsprogram 9. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15—23.05 Dofternas hamn. Parfymer och odörer i Hongkong. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Lille P och höghuset. Danmarks bidrag till eurovisionens utbyte av tecknad film. Färg.
Farfar på jakt. 12. Den gottsugna gorillan. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Monty Pythons flygande cirkus. Engelsk underhållning. Färg.
Utbildningskväll med TRU:
20.00 Små människor — TRU:s föräldraserie. 6. Det stora lilla jaget.
20.25 Tema — politisk ordbok. Bilateral och multilateral är några av de ord som Staffan Burenstam Linder (m) förklarar. Har diskuterar även planekonomi med programvärdarna Stig Hadenius och Magnus Härenstam.
20.45 TV-nytt.
20.50 Tellus. 6. Vattnet. Färg.
21.20 Nationalekonomi. 8. Ägande och makt. Hur påverkar ägandeförhållandena—maktkoncentrationen i inkomst- och förmögenhetsfördelningen i Sverige? I programmet medverkar bl a ekonomerna Guy Arwidsson, Lars Herlitz och Karl-Olof Faxén samt Ernst Wigforss.
21.25 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster. Färg.

TV | Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Socialkunskap. När nöden är som störst ... 3. Karl Pettersson 960301.
9.00—9.30 Jet. 7. Lärarprogram.
10.10 Barnkunskap. 3. Jock 6 år.
Förskoleprogram:
10.30—10.50 Om naturliga ljud. Vad betyder djurens läten och naturens ljud?
Vuxenutbildningen:
11.30 Tellus. 6. Vattnet. Färg.
Skol-TV:
12.00—12.10 Matematik åk 2—3. Var då? Färg.
12.20—12.40 Vid Medelhavet. 2. Landskapsruin. Färg.
13.10—13.40 Jet. 2. Lärarprogram.
14.00 Naturkunskap åk 1. 6. Ut i rymden.
Förskoleprogram
14.30—U14.50 Om naturliga ljud. Vad betyder djurens läten och naturens ljud?
För de yngsta:
16.30 Rasmus Nalle 11. Bron. Färg.
16.35—16.50 Joe. Om en liten engelsk pojke. 11. Joe och rörmokaren. Färg.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Strike. Vi svarar på frågor om idrott. Färg.
18.30 Halvsju. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Från Stockholms jazzdagar 1971. Vibrafonisten Gary Burton och hans europeiska kvartett.
20.35 Moment. Varför ockuperar man en teater? Inte sedan den finska storstrejken på 50-talet har en arbetskonflikt väckt så stor uppmärksamhet som teaterstrejken i Nordkarelen.
21.10 Huvudförtroendemannen. Finsk serie. Del 4.
I rollerna: Kapo Manto, Martti Kekkonen, Martti Pennanen, Kurt Ingvall, Tauno Lehtonen , Raili Veivo, Hilkka Östman, Kaarina Toiva.
Vuxenutbildningen:
21.50 Leva i Sverige. 8. Får alla som utbildar sig bättre jobb? Manus: Lars Helgesson.
I rollerna: Gun Andersson, Pia Arnell, Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl. Färg.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
Vuxenutbildningen:
22.20 Studieteknik. 7. Studier — stress.
22.25 Ny matematik för föräldrar. 4. Geometri.
22.45—22.50 Start. Övningsprogram 9. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Hur det började. Engelsk tecknad serie om jordens uppkomst. 8. Människan kommer till. Färg.
Visenter. I det stora ryska naturreservatet, Belovezj-skogen, finns det fortfarande hjordar av visenter. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt.
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Ishockey: Från landskampen Tjeckoslovakien—Sverige. Lars Gunnar Björklund.
21.15 ca TV-nytt.
21.20 ca Vi i Norden: Varför blev du just polis? Ett jämförande reportage om polisyrket i de nordiska länderna.
21.50 ca Kvällsöppet. Per Grevér med gäster. Färg.

TV | Onsdag

Vuxenutbildningen:
11.00—11.40 Nationalekonomi. 8. Ägande och makt. I programmet medverkar bl a ekonomerna Guy Arwidsson, Lars Herlitz och Karl-Olof Faxén samt Ernst Wigforss.
Skol-TV:
12.20—12.35 Matematik. Hur många? 2.
12.45 Afrikanska texter. 2. Hamisi, 16 år.
13.10—13.30 Fyra epoker — fyra miljöer. 3. 1600-talet.
16.30—16.45 Våran musik. Önskevisor med Berith, Tina och Joanna.
18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.
18.05 Röda Havets hemligheter. 11. Fällan vid Ras el Ara. Färg.
18.30 Halvsju. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
19.55 Ishockey. Direktsändning från landskampen Tjeckoslovakien—Sverige i Prag. Lars-Gunnar Björklund.
I första pausen:
20.35 ca Duell. Ungersk tecknad kortfilm om kampen mellan goda och onda krafter. Färg.
I andra pausen:
21.20 ca Klotter. Kanadensisk tecknad kortfilm. Färg.
22.10 ca TV-nytt, väder.
22.15 ca Musik och bild. 3. Mellan ljud och bild. Händelser kan ses och händelser kan höras. Men ögat och örat ger oss olika information om vad som sker. Färg
Vuxenutbildningen:
22.45—22.50 ca Start. Övningsprogram 9. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Vägen till Timbuktu. En resa genom Saharaöknen. Del 1. Färg.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Konsumentprogram: Man har så svårt att säga nej. Direktförsäljning och ångervecka.
20.00 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster. Färg.
20.30 TV-nytt.
20.35—0.05 Brott och straff — rysk pjäs efter Dostojevskijs roman.

TV | Torsdag

Skol-TV:
8.30—9.00 Naturkunskap åk 1. 6. Ut i rymden.
10.10—10.25 Musik åk 2. 2. Staffanleken.
Vuxenutbildningen:
11.00—11.20 Små människor. TRU:s föräldraserie. 6. Det stora lilla jaget.
Skol-TV:
12.20—12.40 USA. 2. Ingen ska få spotta på mig. Textat för hörselskadade.
16.30—16.45 Halvfem — fakta. Det finns många som inte har nått arbete.
18.00 TV-nytt ,väder, meddelanden.
18.05 Häxan som spelade kort. Tecknad folksaga från Bengalen.
Vuxenutbildningen.
18.25 Start. Övningsprogram 9. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. Färg.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Show åla Rydberg. Eva Rydberg, Lasse Kühler och Björn Skifs. Färg.
20.30 Världen i fokus. Färg.
21.00 Brinnande i anden. Del 5.
I rollerna: Robert Powell, Fiona Walker, John Franklyn Robbins, Alex Marshall. Färg.
21.45 Det är ju du som bestämmer! Det handlar delvis om vår fria vilja. Färg.
Vuxenutbildningen:
21.50 Solidarisk lönepolitik? Ett program i debattserien Arbetare -71.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Arbetare -71: Diskussion.
22.30 Tellus. 6. Vattnet. Färg.
23.00—23.20 Små människor. TRU:s föräldraserie. 6. Det stora lilla jaget.

TELEVISION 2

18.30 Valparna. Del 5. De första dagarna. Textat för hörselskadade.
18.55 Väder, meddelanden.
18.55—19.00 Sydnytt
18.55—19.00 Nordnytt.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Familjen Ashton — engelsk serie. Del 26. Tröligen stupad.
20.25 TV-nytt.
20.30 Direkt: Vart ska vi ta vägen?
21.00 Vad händer nu med betygen? Runtom i skolorna har det under den senaste tiden varit stormöten kring betygsutredningen. Vad gäller det?
21.30 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster. Färg.
22.15 ca Sportnytt.